

*Det
Urbane
Naturcenter*

- hvor naturen møder byen

Det Urbane Naturcenter

Gruppe 3

Anna Garrett

Janet Nielsen

Ove Bitsch Olsen

Andreas Qvist Secher

Muzhda Fallah

Lærestalernes Fælles Byplankursus 2013/14

Københavns Universitet, Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning

Fagvejleder: Pernille Andersen

Kursusvejleder: Esben Holm Nielsen

Resumé

Med afsæt i Brønshøj-Husum Lokaludvalgs idé til et naturcenter ved Utterslev Mose og erfaringer fra et vellykket Urban Ecology Center i Milwaukee, USA, har projektet ledt til en handlingsplan for Det Urbane Naturcenter. Det Urbane Naturcenter skal skabe relation mellem mennesker og naturen ved at være naturformidlende og øge den sociale interaktion mellem beboere i projektområdet og andre besøgende.

Et naturcenter i det udvalgte område kan skabe rammerne for at øge de udsatte beboeres sociale kapital og skabe øget tolerance mellem forskellige besøgende. Det Urbane Naturcenter skal også fungere naturformidlende med fokus på praksisorienteret læring. Hovedpunkterne fra projektet er blevet samlet i en handlingsplan, hvori der udformes et forslag til Det Urbane Naturcenter.

I n d h o l d s f o r

tegnelse

	<i>Kapitel 1</i>	
	Indledning	7
	<i>Kapitel 2</i>	
	Tværfaglighed	11
	<i>Kapitel 3</i>	
	Metode	17
	<i>Kapitel 4</i>	
	Begrebsafklaring	23
	<i>Kapitel 5</i>	
	Kortlægning og placering af Det Urbane Naturcenter	29
	<i>Kapitel 6</i>	
	Naturformidling og social interaktion	39
	Praksisorienteret naturformidling	39
	Social interaktion i naturen	41
	<i>Kapitel 7</i>	
	Handlingsplan	47
	Visioner	49
	Implementeringsstrategi	64
	<i>Kapitel 8</i>	
	Konklusion	67
	Litteratur	70
	Bilag //	

Kapitel 1

■ Indledning

Urbanitet og natur er ikke umiddelbart to komplementerende begreber, men befolkningens ryk mod byerne gør samspillet mellem disse væsentligt at undersøge. Befolkningstilvæksten i byerne betyder, at der for flere mennesker bliver en begrænset adgang til naturen. Den moderne by må vise overskud til at værne om naturen i byen, hvad enten det er i form af parker, grønne oaser eller træer i vejkanterne. Der er en økonomisk såvel som menneskelig værdi i at fremstå som den grønne by. Bymennesket har brug for natur til at skabe et rum, hvor der kobles af fra det travle hverdagsliv og hvor der findes ro. Derfor er natur og grønne områder i storbyen ikke kun et afbræk fra det byggede miljø, men i lige så høj grad en nødvendighed, der giver menneskelig kvalitet til bylivet.

Med årets tema for Læreanstaltens Fælles Byplankursus om 'Visionære fornyelser i udsatte byområder' er der lagt op til, at planlægning kan være en metode til at udvikle blandt andet socialt udsatte boligområder. Storbyen repræsenterer altså nogle sociale problemstillinger, som må adresseres. Et eksempel på, at natur kan blive en vision til social forandring kendes fra Milwaukee, Wisconsin, i USA. Indvielsen af Urban Ecology Center i 2004 markerede flere års lokalt samarbejde mod kriminalitet og utryghed i Riverside Park, som blev erstattet af naturformidling og inklusion af forskellige sociale grupper (Urban Ecology Center 2013). Naturcenteret i Milwaukee har dermed haft en positiv effekt i lokalsamfundet både i et naturformidlende såvel som et samfundsorienteret perspektiv.

Denne vinkel er spændende at arbejde videre med og da Brønshøj-Husum Lokaludvalg allerede har fremlagt en vision for et fremtidigt naturcenter, der skal understøtte den særegne natur ved Utterslev Mose, er det et oplagt studie (Brønshøj-Husum Lokaludvalg 2013). Denne lokalitet, mellem socialt udsatte boligområder, betyder, at der ved planlægningen af naturcenteret må foretages væsentlige overvejelser om, hvor-

dan et sådant center kan være inkluderende på tværs af sociale grupper samtidig med naturen er i fokus. Netop denne problematik behandles i dette projekt og understøttes af en teoretisk baggrund og et empirisk analysearbejde, der vil resultere i en handlingsplan med en visions- og implementeringsstrategi for et urbant naturcenter.

Disse overvejelser og motivationsfaktorer har ledt til følgende problemformulering:

Hvordan kan Det Urbane Naturcenter være naturformidlende og samtidig styrke den sociale interaktion mellem projektområdets beboere og andre besøgende?

Motivationen for arbejdet med Det Urbane Naturcenter er at skabe et realiserbart og virkelighedsnært projekt, der baseres på inspirationen af den unikke natur ved Utterslev Mose. Desuden er der et potentiale ved at arbejde med et projekt, der både skal være naturformidlende og samtidig adressere de sociale problemstillinger i nærområdet. Det betyder, at projektet må kombinere begrebslige og tekniske aspekter gennem et bredt udvalg af tværfaglige metodiske tilgange for at styrke besvarelsen af den opstillede

problemstilling. Først må projektområdet dog defineres og afgrænses, så det i den forbindelse er tydeligt, hvad der refereres til. Denne afgrænsning udføres i det følgende.

Projektområdet

Brønshøj-Husum er beliggende i det nordvestlige København. Bydelen er gennemskåret af den befærdede Frederikssundsvej, der leder trafikken ind og ud af København. Vejen er ikke kun en fysisk adskillelse af Brønshøj-Husum, men også en social. Den sydlige del, består nemlig af parcelhuskvarterer, mens den nordlige del er præget af lejlighedskomplekser og socialt boligbyggeri, eksemplificeret ved Tingbjerg, Gadelandet og Volden, der alle er identificeret som udsatte boligområder af Københavns Kommune (Københavns Kommune 2011a, Københavns Kommune 2012). Samtidig er disse beliggende ved det store sammenhængende naturområde, der består af Københavns gamle Landbefæstning, Vestvolden, og ikke mindst Utterslev Mose. I dette projekt vil projektområdet derfor være det nordlige Husum og Tingbjerg.

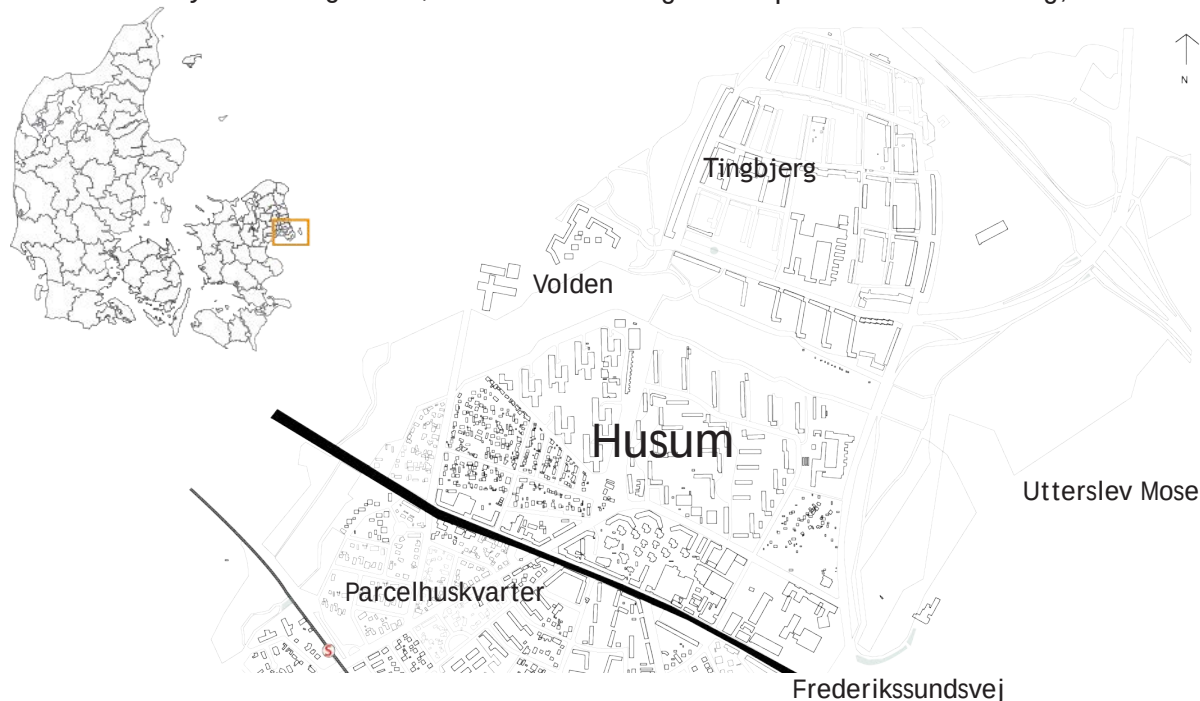
Utterslev Mose er Københavns Kommunes største naturpark med en unik natur, der indebærer et

rigt fugleliv (Københavns Kommune 2013). Brønshøj-Husum Lokaludvalg har, som nævnt, en vision om at placere et naturcenter, der skal styrke naturaktiviteterne, i nærområdet. Deres forestilling er et åbent hus, der kan være naturformidlende såvel som socialt inkluderende gennem det lokale foreningsliv. Dog er lokaludvalgets planer i en indledende fase, hvor idéerne er mindre konkrete. Derfor er der plads til at arbejde videre med denne vision gennem dette projekt, hvor den opstillede problemstilling vil besvares gennem en analytisk redegørelse, som udledes

til en handlingsplan for Det Urbane Naturcenter.

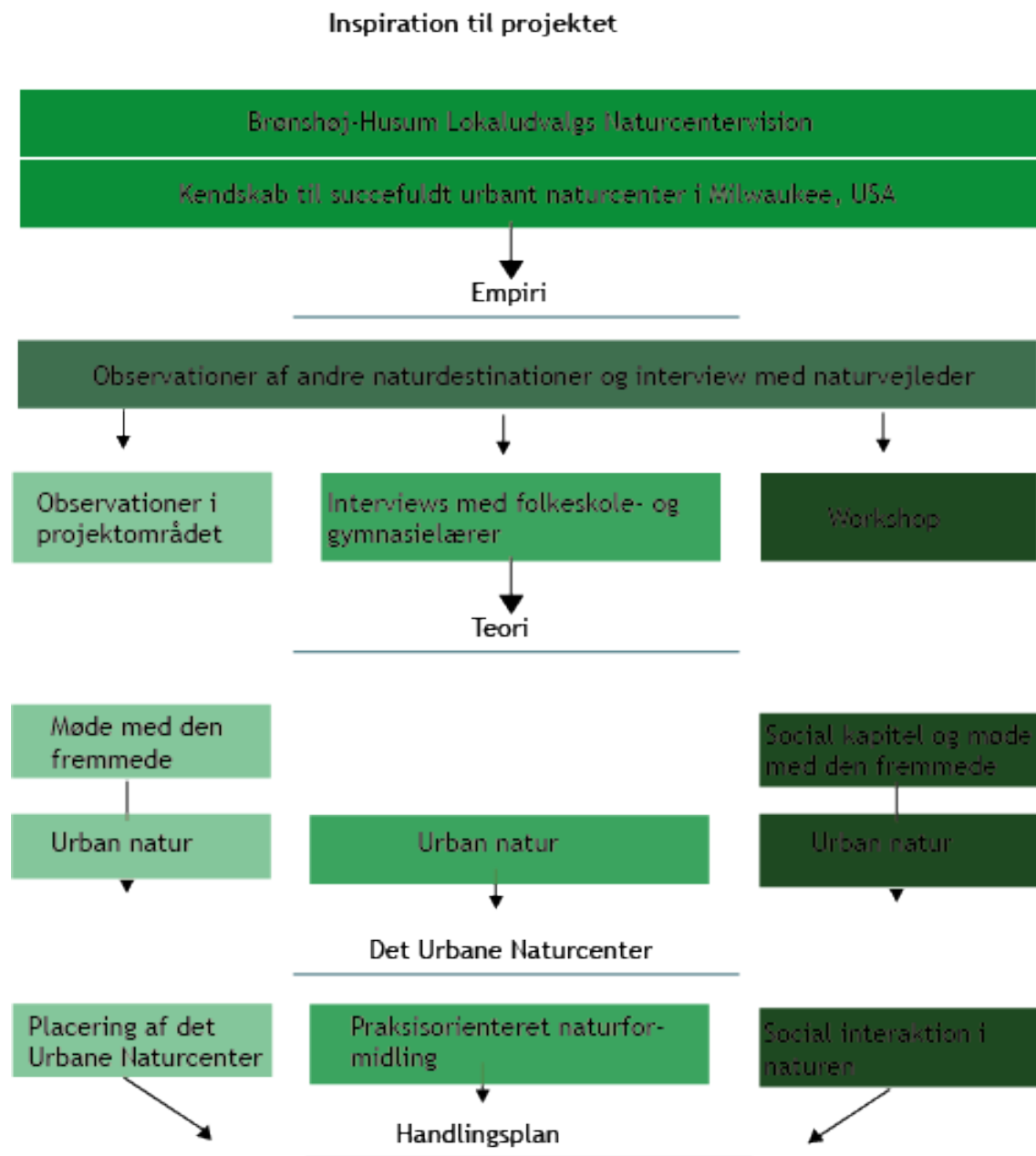
Fremgangsmåde til besvarelsen af problemformuleringen

Projektet er opbygget efter fremgangsmåden, som er vist af figur 1.2. Som nævnt, stammer inspirationen til projektet om Det Urbane Naturcenter fra Brønshøj-Husum Lokaludvalgs vision og det kendte nordamerikanske eksempel fra Milwaukee. Problemformuleringen besvares derfor gennem en kombination af en teoretisk baggrund og en empirisk dataindsamling, såsom observa-

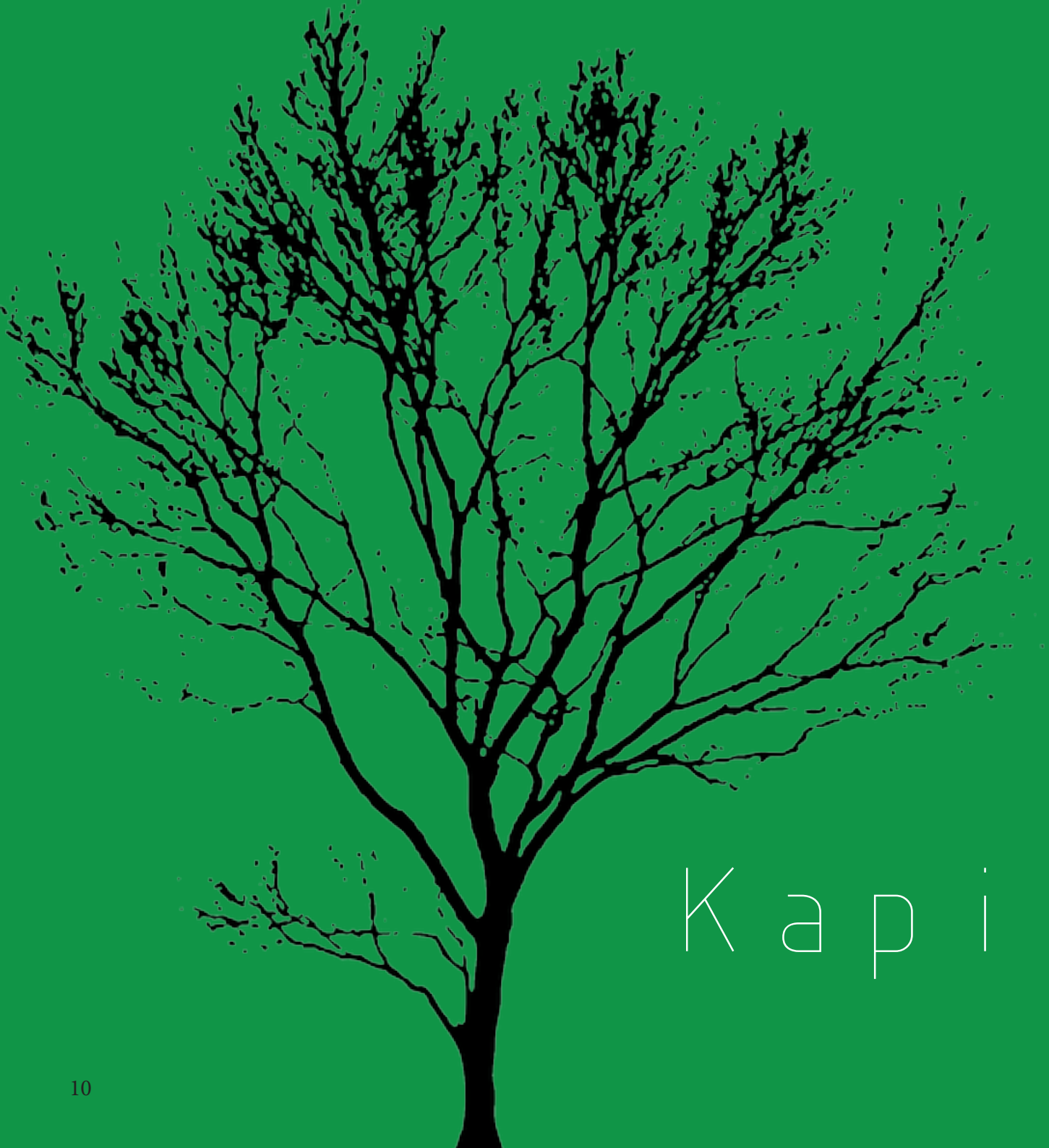

Figur 1.1 skitsediagram over områdets sammensætning

tionsfelturer til naturdestinationer i nærheden af København, interviews og ved kortlægning af projektområdet. De metodiske overvejelser præsenteres i kapitel 3. Det teoretiske apparat vil særligt inddrages i relation til projektets sociale aspekt. Derfor må naturens betydning for de sociale interaktionsmuligheder uddybes og der skal klarlægges en afklaring af begrebet 'urban natur', hvilket sker i kapitel 4. De empiriske resultater præsenteres i kapitel 5, hvor Det Urbane Naturcenter bør placeres. I kapitel 6 følger en uddybende empirisk analyse af projektets relevans i forbindelse med den praksisorienterede naturformidling og hvordan et naturcenter kan styrke muligheden for social interaktion i naturen. Dette er nemlig et centralt element grundet projektområdets sociale kompleksitet. Disse overvejelser udformes i kapitel 7 til en handlingsplan. Her præsenteres den endelige udformning af Det Urbane Naturcenter. Dette inkluderer visualiseringer baseret på de analytiske erfaringer samt en strategi til implementering og drift. Til slut følger et konkluderende kapitel 8, hvor de fremsatte argumenter til besvarelsen af problemformuleringen opsamles.

Figur 1.2 Fremgangsmåde til besvarelse af problemformulering

Kapitel 2

Tværfaglighed

Dette kapitel klargør, hvorfor tværfaglighed er en vigtig komponent i projektet. Først ved en kort behandling af tværfaglighed i byplanlægning, dernæst følger en beskrivelse af de tværfaglige erfaringer i forbindelse med projektet.

Tværfaglighed i byplanlægning

Byplanlægning er et tværfagligt felt, der omhandler byens fysiske udformning og de juridiske rammer, der skal respekteres i denne forbindelse. Dette stiller krav til særlige fagligheder, der kan designe og konstruere byerne. Endvidere omhandler byplanlægning de mennesker, som bor i byen, hvilket tilføjer et komplekst aspekt. Planlægningen skal udfordre byens problemstillinger og forsøge at give løsninger på disse, derfor kan tværfaglighed i arbejdsprocessen være en fordel. Dette er ikke desto mindre en

tankegang der først er begyndt at blive fulgt igennem de seneste tyve år, hvor særligt planlæggerens rolle har været under gennemgående forandring. Denne tendens er et resultat af, at netværk, i form af borgere og virksomheder, i højere grad inddrages i byplanlægningsprojekter. Ikke kun i form af de lovpligtige høringer, men også ved både udformning og gennemførelse af projekterne og disse netværk indtager derfor en langt mere fremtrædende rolle end tidligere (Sehested 2003: 169). Den traditionelle, specialiserede planlæggerrolle er under gennemgribende forandring, hvilket er en udvikling, der fremhæves af Sehested (2003: 194): *"... den netværksbaserede projektplanlægning betyder, at planlæggerne ikke kan fastholde deres traditionelle, autoritære og fagprofessionelle planlæggerrolle, men må ud i nye rollekonstruktioner med det fælles træk, at der skal interageres med mange typer af aktører og integreres flere typer af værdier i planlægningen"*. Kommunernes planafdelinger har tidligere været domineret af arkitekter og ingeniører, men der er gennem denne forandringsproces opstået et behov for andre fagligheder. Udviklingen betyder desuden, at planlægning ikke længere blot er en overordnet udformning af byens fy-

siske fremtoning og infrastruktur, men nærmere politiske mål og visioner for byens udvikling. Dette kommer til udtryk gennem et skifte fra at være resultatorienteret til at være procesorienteret i byplanlægningen. Dermed er fagligheden kommet i baggrunden, mens samarbejde, dialog, koordinering, formidling samt ledelse og udvikling ifølge Sehested (2003) er blevet mere fremtrædende opgaver for planlæggeren. Det understreger vigtigheden af tværfaglighed i byudviklingsprojekter, da ikke et fagområde alene kan rumme disse mange planlægningsvinkler.

Denne tværfaglighed har også været en central del af dette projekt. Det er klart, at tværfagligheden har potentiale til at styrke projektarbejdet, og samtidig giver det et bredere analytisk grundlag til besvarelsen af problemformuleringen. Det følgende afsnit vil uddybe, hvordan gruppemedlemmernes forskellighed er kommet til udtryk i projektarbejdet.

Gruppens tværfaglighed i projektet

Gruppens tværfaglighed præsenteres gennem gruppemedlemmernes individuelle baggrund og erfaring. Her er der både lagt vægt på, hvordan denne tværfaglighed er kommet til udtryk

i arbejdsprocessen, men også hvordan gruppe-medlemmerne har haft forskellige roller i gruppearbejdet. Disse er udarbejdet på baggrund af en Belbin-test, der identificerer gruppekarakteristika ud fra ni forskellige teamroller (Apropos Kommunikation 2013). I fællesskab har gruppe-medlemmerne identificeret to-tre grupperoller, som passer på hvert gruppemedlems rolle i dette projekt. Både de positive og negative adfærdsegenskaber fremgår. Resultatet fremgår også af figur 2.1.

Andreas Qvist Secher, Kandidatstuderende i Byggeteknologi, DTU

Har uddannelsesmæssigt fokus på byplanlægning, bæredygtigt byggeri, indeklima og energiforbrug i bygninger. Andreas har igennem sit studenterjob i et konsulentfirma fået interesse for bæredygtig byudvikling. Han har rollerne i gruppen som værende koordinator, opstarter og kontaktskaber, da han er meget udadvendt, entusiastisk, dynamisk og god til at tage beslutninger og finde løsninger i gruppearbejdet. Til gengæld kan Andreas blive utålmodig i processen og være for resultatfokuseret.

Anna Garrett, Kandidatstuderende i Geografi og geoinformatik, KU

Har uddannelsesmæssigt fokus på byplanlægning i et socialt, samt juridisk perspektiv, særligt i relation til miljø. Anna har gennem sit studenterjob hos et konsulentfirma stor erfaring med analysearbejde i GIS. Hun har rollerne som organisator, koordinator og opstarter, pga. hendes realistiske, praktiske og disciplinerede tilgang til processen, samt hendes udadvendthed og evne til at tage beslutninger og finde løsninger. Til gengæld kan Anna blive utålmodig og miste entusiasmen i processen.

Janet Nielsen, Kandidatstuderende i Geografi og geoinformatik, KU

Har uddannelsesmæssigt fokus på den teoretiske baggrund for by- og regionaludvikling og strategier for vækst og tiltrækning af arbejdskraft. Janet har gennem sit studenterjob arbejdet med konkurrencedygtighed på en forskningsenhed. Janet har rollerne som gruppens afslutter og analytiker. Hun er analytisk, objektiv, omhyggelig og perfektionistisk. Hun er meget præcis og har god dømmekraft i gruppearbejdet. Til gengæld kan hun virke skeptisk og kritisk og have tendens til at bekymre sig unødvendigt.

Muzhda Fallah, Bachelorstuderende i Landskabsarkitektur & Bydesign, KU

Har uddannelsesmæssigt fokus på design af rum i byer og lokalplanlægning. Fra sit studenterjob i planafdelingen hos en kommune har Muzhda praktisk erfaring med lokalplanlægning. Muzhda har rollerne som gruppens specialist og idémand. Hun er meget kreativ og bidrager med specialviden og tekniske færdigheder til projektet. Hun arbejder målrettet og har selvtillid omkring hendes felt. Til gengæld kan hun have tendens til at isolere sig i processen om sit eget arbejde og være kritikfølsom.

Ove Bitsch Olsen, Kandidatstuderende i Plan, By & Proces og Politik & Administration, RUC

Har uddannelsesmæssigt fokus på den teoretiske baggrund for byplanlægning, borgerinddragelse og forvaltning. Gennem sit studenterjob i anlægsafdelingen i en kommune har Ove praktisk erfaring med anlægsarbejder. Ove er gruppens kontaktskaber og formidler, da han er meget socialt orienteret, skarp iagttagende, diplomatisk og skaber et godt klima i gruppen. Han er entusiastisk og nysgerrig, men kan være flygtig og ubeslutsom.

Denne rollefordeling, som også er vist i figur 2.1, er lavet i henhold til det konkrete projekt. Den viser, hvordan de faglige og personlige egenskaber, som den enkelte har bragt ind i processen, har udmøntet sig i gruppearbejdet. Det er i denne relation væsentligt at pointere, at gruppen dækker alle de opstillede roller. Hvis der for eksempel ikke var nogen i gruppen, som fungerede som organisator ville projektet hurtigt komme til at mangle sammenhæng, mens en gruppe uden en afslutning kan være tilbøjelig til ikke at få de sidste detaljer på plads. Derfor er det en styrke, at gruppemedlemmerne igennem selve gruppearbejdet har påtaget sig roller, så der er nogle, der tager ansvar for de forskellige dele af projektet.

Gruppearbejdet blev fra starten uddelegeret i opgaver, som kunne forberedes hjemmefra. Det havde dog den effekt, at opgaverne blev delt efter faglige kompetencer og dermed blev muligheden for at lære af andres fagligheder mindske. I denne proces blev der udarbejdet en bæredygtighedsanalyse af området, en rumlig analyse af området, en undersøgelse af den kulturhistoriske udvikling, en behandling af en teoretisk indgangsvinkel til projektets metoder

og en aktøranalyse med identifikation af relevante aktører for projektet. Resultatet af denne fremgangsmåde var dog tydeligt; projektet blev usammenhængende, og der manglede forståelse for de forskellige faglige metoder. For at imødekomme tværfagligheden og disse udfordringer var det nødvendigt at arbejde tættere sammen. Derfor blev gruppearbejdet intensiveret for at komplimentere fagligheder og kompetencer på tværs af gruppen.

Det tættere samarbejde medførte dog, at de tidligere beskrevne grupperoller blev forstærket, mens betydningen af den individuelle faglighed derimod blev mindske. Fagligheden var det udgangspunkt den enkelte havde for at besvare problemstillingen, hvorimod grupperollen, der var identificeret ud fra personlighedstræk, havde langt større betydning i selve arbejdsprocessen. Det har betydet, at det endelige projekt er et kompromis, hvor emnet er nyt for alle gruppens fagligheder, men grundet en god grupperolle sammensætning og en bedre forståelse på tværs af flere faglige metoder alligevel er blevet muligt.

	Grupperoller	Positiv	Negativ	
Muzhda	Specialist	Bidrager med specialviden og tekniske færdigheder, er stærkt fagligt, har selvtillid og er meget koncentreret om sine mål og opgaver.	Kan have tendens til at isolere sig og virke uinteresseret i at inkludere andre i sine arbejdsopgaver.	
	Idémand	Begavet, kreativ og idérig.	Kan være svag i sin kommunikation med andre og derudover glemsom, kritikfølsom og ikke praktisk anlagt.	
Andreas	Organisator	Disciplineret, pålidelig og loyak. Realistisk og praktisk.	Kan reagere langsomt overfor nye muligheder.	Anna
	Koordinator	Moden, selvsikker og tillidsfuld. Kan prioritere, klargør mål og frembringer beslutninger, samt har øje for andens talenter	Kan have en tendens til at manipulere og ikke nødvendigvis den mest vidende i teamet.	
	Opstarter	Dynamisk, højt gearret og rastløs. Udfordrer, skaber pres og finder veje uden om forhindringer.	Kan være utålmodig, påståelig og stædig.	Ove
	Kontaktskaber	Udadvendt, entusiastisk, nysgerrig og meddelsom. Undersøger muligheder og skaber kontakter.	Kan være flygtig, tale meget og let tabe interessen, når den første entusiasme har lagt sig.	
Janet	Formidler	Socialt orienteret, udadvendt og skarpt iagttagende. Sensitiv, diplomatisk, fleksibel og en god lytter, der undgår gnidninger og skaber et godt klima.	Kan være ubeslutsom og usikker i afgørende situationer.	
	Analysator	Analytisk, nøgtern og objektiv med præcis dømmekraft og ser alle rationelle aspekter af en sag.	Kan virke direkte, kritisk og skeptisk, og derfor ikke så inspirerende for andre.	
	Afslutter	Omhyggelig, samvittighedsfuld, perfektionist, vedholdende og præcis, og leder efter fejl og forglemmelser.	Kan have en tendens til at bekymre sig unødvendigt og være emsig og bange for at begå fejl.	

Figur 2.1 Gruppemedlemmernes roller

Kapitel 3

Metode

Valget af metode er baseret på en overvejelse af, hvordan problemformuleringen skal besvares. Som det fremgik af det foregående kapitel er det i planlægningsfeltet nødvendigt at drage nytte af forskellige faglige såvel som metodiske tilgange, for at inkludere mange vinkler og give projektet et bredt perspektiv. Tilgangen i projektet tager udgangspunkt i pragmatismen, da den kan fremme tværfagligheden ved at hæve kompleksitetsniveauet i projektet, fordi metoden tillader en bred overvejelse af faktorer i forhold til den angivne problemstilling (Morgan 2001: 71). Selve projektet er baseret på antagelsen om, at der er et behov for et naturcenter i projektområdet, hvilket derefter er blevet undersøgt empirisk hvorvidt dette er gældende. Netop denne tilgang har været væsentlig i projektarbejdet, da der allerede eksisterede planer om et naturcenter fra begyndelsen.

Projektarbejdets metoder har specifikt involveret feltarbejde, kvalitative og semistrukturerede interviews (Kvale 2009: 45), teoretisk begrundelse og en inddragende workshop. Projektarbejdet kan opdeles i tre faser, hvoraf den første fase i nogen grad var observerende og gav en grundlæggende indgangsvinkel til projektet, mens den anden fase klargjorde, hvad et urbant naturcenter skal rumme for at være relevant. Den tredje fase undersøger specifikt naturcenterets rolle i forhold til projektområdet. Dette uddybes i det følgende.

Fase 1: Forarbejde

I den indledende fase var det vigtigt at opnå en visuel og funktionel forståelse for projektområdet. Derfor var det væsentligt at være til stede i området på forskellige tidspunkter for at observere og fornemme de rumlige tendenser. Resultaterne fra dette indledende feltarbejde blev senere brugt til en analytisk rumlig og fysisk kortlægning af projektområdet.

Ekskursionerne til projektområdet gjorde det desuden klart, at naturen havde en underspillet rolle, som kunne udforskes mere. Dog var det vigtigt for gruppen at opnå en bred forståelse

for projektområdet. I den forbindelse blev der foretaget et interview med Signe Dehn Sparrevohn og Jens Christian Elle fra Brønshøj-Husum Lokaludvalg (Bilag 2), hvilket gav indblik i lokaludvalgets strategiske fokusområder. Gennem interviewet kom det frem, at lokaludvalget havde foreslået en placering af et naturcenter ved Utterslev Mose i forbindelse med EnergiCenter Voldparken, hvilket gruppen fandt interessant og inspirerende. En klar holdning i gruppen var nemlig, at projektet skulle være relevant og virkelighedsnært. Grundet placeringen mellem to udsatte boligområder rummede forslaget om et naturcenter også et socialt aspekt, som giver projektet et ekstra niveau. Det videre arbejde med et urbant naturcenter, der indebar et naturformidlings såvel som et socialt perspektiv, havde et klart potentiale, særligt grundet kendskabet til et nordamerikansk eksempel på netop dette fra Milwaukee, Wisconsin. Denne vinkel udfoldes videre i den analytiske proces. Efter afgrænsningen af projektet blev fastlagt til et urbant naturcenter beliggende mellem to socialt udsatte boligområder, kunne en ny fase påbegyndes. Denne fase indebar omfattende feltarbejde og et informantinterview, hvilket uddybes i det følgende.

Fase 2: Rammerne for et urbant naturcenter

For at hente inspiration og kunne argumentere for, hvorfor der bør placeres et naturcenter i projektområdet, var det nødvendigt at kortlægge og besøge eksisterende tilbud af denne type i københavnsområdet. De besøgte naturdestinationer i forbindelse med feltarbejdet var: Naturcenter Amager, Herstedhøje Naturcenter, Energi- og Vandværkstedet, Øresundsmiljøskolen, Kløvermarkens Naturskole, Naturværkstedet Streyf og Naturværkstedet Sydhavnstippen som er vist på figur 1.3. Af bilag 1 fremgår en detaljeret registrering af de eksisterende naturdestinationer. Den største udfordring ved dette feltarbejde var dog, at det foregik udenfor den primære sæson, hvilket betød, at der var mindre aktivitet end forventet, mens nogle af stederne endda var lukkede.

Besøget på Naturcenter Amager blev arrangeret med rundvisning og interview af naturvejleder Rune Kjærgaard Lange (bilag 3). Dette var med til at give en forståelse af, hvad et naturcenter kan tilbyde af aktiviteter, hvordan det er drevet og hvilke brugere det henvender sig til. Af interviewet med Rune Kjærgaard Lange fremgik

det, at uddannelse bør være et centralt element i et naturcenter, da målgruppen i dagstimerne i høj grad er skoleklasser og børnehaver. Det blev også fremhævet af, at der er et stort potentiale for mange besøgende i weekender og ferier, hvor Naturcenter Amager især har mange familier som besøgende. Et naturcenter beliggende i projektområdet må også indeholde en social dimension, en pointe Signe Dehn Sparrevohn fra Brønshøj-Husum Lokaludvalg lagde vægt på. I den proces var det derfor nødvendigt at inddrage et teoretisk apparat, der behandler dette sociale aspekt og kan understøtte projektets argumenter om et urbant naturcenter, der både rummer mennesker og natur.

Den teoretiske inspiration stammer især fra Pierre Bourdieu og Robert Putnam og deres definition af social kapital, netværk og fællesskaber, mens også Richard Sennett inddrages. Han beskriver den positive effekt af mødet mellem fremmede i byens rum. Betydningen af disse klargøres i et begrebsafklaringskapitel, som desuden også indeholder en diskussion af urban natur og effekten af natur for mennesker i byen.

Med disse aspekter på plads kunne en sidste fase

indledes, nemlig at sætte viden fra de to faser i konkret relation til projektet. Det var derfor nødvendigt at vende tilbage til projektområdet og undersøge de forventede brugeres holdninger og forventninger til et urbant naturcenter. Dette blev gjort gennem to interviews med henholdsvis en folkeskolelærer og en gymnasielærer samt en workshop med en syvende klasse fra projektområdet.

Fase 3: Viden i relation til projektområdet

I slutfasen af den empiriske proces blev det anskueliggjort, hvordan et naturcenter kan være relevant på flere niveauer. Det første perspektiv, der blev undersøgt i den forbindelse, var undervisning. Gymnasielærer Jakob Damgaard så et tydeligt potentiale i et naturcenter ved Utterslev Mose. Det samme gjorde skolelærer Lene Enna Kühnau fra Brønshøj Skole. Begge de interviewede undervisere fremsatte konkrete forslag til undervisningsaktiviteter, som kunne styrkes ved et naturcenter. Idéen om et urbant naturcenter havde altså en klar relevans i forhold til undervisning. Mere kompliceret var det at undersøge naturcenterets sociale vinkel empirisk, som hidtil kun blev understøttet af teori og et specifikt eksempel fra Milwaukee.

Dette behov blev blandt andet imødekommet ved en workshop med 7.v fra Brønshøj Skole. Eleverne blev introduceret for den grundlæggende idé om et urbant naturcenter og blev derefter opdelt i fire grupper bestående af fire-seks elever og en koordinator fra projektgruppen. Der blev lavet en pigegruppe, en drengegruppe og to kønsblandede grupper. Denne opdeling af grupper blev valgt for at se nogle forskellige relationer og dynamikker i de enkelte grupper baseret på køn. Derefter fik de tildelt farveblyanter, papir og en række inspirationsbilleder. Tiden blev struktureret med ti minutter til at foreslå mulige aktiviteter, som Det Urbane Naturcenter skal indeholde, og tyve minutter til en arkitektkonkurrence, hvor eleverne skulle tegne forslag til dets udformning og aktiviteter. Arbejdsprocessen i grupperne var vidt forskellig. Nogle tegnede mind maps og var selvkørende, mens andre benyttede inspirationsbillederne til at starte en diskussion. Arkitektkonkurrencen aktiverede elevernes tanker om en konkret udformning og skabte en fælles ide om, hvad et naturcenter kan være. I denne proces var der både utopiske og lavpraktiske forslag. Bilag 8 har samlet præsentationerne af tegningerne.

Workshoppen gav et alternativt input til den kreative proces og samtidig en stærkere forståelse om, hvad børnene tænker er relevant for dem ved et urbant naturcenter. Generelt var eleverne konkrete i deres svar, når de forklarede, hvilke aktiviteter, der ville få dem til at besøge naturcenteret. Det var elementer, der kunne bruges videre i handlingsplanen. Desuden var workshoppen et eksempel på alternativ borgerinddragelse. Det var en metode til at møde børnene på deres vilkår og resultatet var særdeles brugbart i den videre proces.

Analysetilgang

De tre faser danner tilsammen grundlaget for den analytiske proces og tilgangen til analysen er derfor både teoretisk og empirisk baseret. Placeringsanalysen er et resultat af en fysisk og rumlig kortlægning af projektområdet, hvilket er et centralt element, der begrundes gruppens overvejelser i forbindelse med lokaliseringen af det Urbane Naturcenter. Da denne analysemetode er baseret på subjektive iagttagelser, har det været centralt at inddrage alle gruppemedlemmer i processen. Projektets uddannelsesmæssige aspekt er bygget på empiri fra interviews med underviserne fra projektområdet og natur-

vejlederen fra Naturcenter Amager. Det sociale aspekt udfoldes som et samspil mellem det empiriske materiale og den teoretiske baggrund i social kapital, sociale netværk og mødet med den fremmede, hvilket styrker afsnittets argumenter.

Analysen danner altså grundlaget for visions- og handlingsplanen og er udformet ved de tre nævnte tilgange. Kombinationen af de tre tilgange understøtter projektets kompleksitet og fremhæver relevante resultater. Dette er gjort for at tydeliggøre, hvilke behov der er blevet identificeret i relation til det Urbane Naturcenter.

Metoderefleksion

En forudsætning for Det Urbane Naturcenter er en bred opbakning politisk såvel som blandt borgerne i lokalområdet. Det har været centralt at undersøge, hvad centeret skal rumme for at være et relevant tilbud i lokalområdet. En metode, der kan understøtte dette, er en bred borgerinddragelse. I dette projekt har workshoppen repræsenteret borgerinddragelsen. Et problem ved denne metode er dog, at naturcenterets muligheder kun bliver undersøgt fra børnenes

synsvinkel og ikke forældrenes. Det kan desuden antages, at eleverne ikke er repræsentative for de socialt udsatte, hvilket er en langt sværere målgruppe at inkludere. Det er derfor svært at argumentere for centerets sociale aspekt gennem denne metode, når de socialt udsatte ikke direkte har været hørt gennem borgerinddragelse, hvilket er hvorfor denne dimension bygger på en kombination af empiri og teori. At høre dem retfærdigt ville dog have krævet en anden strategi på et tidligere tidspunkt i processen. Børnene var derimod tilgængelige og interesserede i at deltage. Samtidig har resultatet fra workshopen været særdeles værdifuldt i relation til udformning af visionen.

Det kan også overvejes om de udvalgte interviewpersoner har været repræsentative for projektområdet. De var alle positivt stemte for et naturcenter beliggende i projektområdet, hvilket betyder, at ingen negative holdninger kom frem. Det må dog antages, at det er muligt også at finde modstandere af et sådant projekt.

Figur 1.3 Situation- og naturdestinationers kort

Kapitel 4

■ Begrebsafklaring

I undersøgelsen af hvordan et urbant naturcenter kan styrke naturformidlingen og sociale netværk blandt beboere i projektområdet og andre besøgende, må det først undersøges, hvad urban natur er, hvilke egenskaber den har og hvilke sociale faktorer, den har betydning for. Begrebsafklaringen inddeles således, at første del definerer urban natur og forklarer dens vigtighed i moderne storbyer, samt dens indvirkning på individets mentale helbred. Dernæst følger et afsnit med udgangspunkt i Richard Sennetts teori om mødet mellem fremmede som en væsentlig del af bymenneskets dannelse. Som afslutning følger et afsnit om social kapital, der defineres ved en kombination af Robert Putnam og Pierre Bourdieu, hvilket bliver brugt til at definere sociale netværk.

Urban natur

Urbanitet og natur er ved første indskydelse hinandens diametrale modsætninger, men samtidig kan disse også være interagerende og supplerende. Tolkningen af "natur" kan umiddelbart være subjektiv alt afhængig af, hvem der ser den. En person fra byen vil muligvis betegne naturen, som det, på den anden side af bygrænsen eller der, hvor byen ebber ud, mens en person fra landet vil anse uopdyrkede arealer og den vilde natur, som "rigtig" natur (Den Store Danske 2013). Det "urbane" er mindre abstrakt og forstås som byer eller byliv generelt. Dog findes der også grønne omgivelser i byen, både i form af parker, vejtræer og lignende. Det betyder, at urban natur fortolkes subjektivt og kan være alt fra planterne i lejlighedernes altankasser til søer i byen, alt afhængigt af iagttagerens personlige opfattelse.

I dette projekt defineres urban natur dog ikke som altankasser, men i stedet som den særegne natur, der fremstår vild, men er placeret i et byområde. Det urbane i urban natur er menneskene, der bor i dens nærhed og bruger den. Denne form for urban natur repræsenterer Utterslev Mose. Den urbane natur formår altså at skabe

rammerne for social interaktion i byen og det samspil kan have en positiv effekt på bymenneskets trivsel og velvære, hvilket uddybes i det følgende.

Naturen er en kvalitet i byen

En væsentlig del af Det Urbane Naturcenters formål er at inddrage og aktivere det omkringliggende naturområde og øge naturformidlingen. Flere studier viser, hvorfor natur er en vigtig komponent i bylivet og hvilken positiv indvirkning det har på menneskets fysiske og mentale velvære.

Adgangen til naturen er en kvalitet for mennesket og sådan har idealet været i byområder allerede efter industrialiseringen. Under industrialiseringen fik byboerne mindsket adgangen til parker og grønne områder i takt med, at byerne voksede og frie arealer blev inddraget til den industrielle udvikling. Mennesker valfartede til byerne for at få arbejde på fabrikker, og byerne var beskidte, trænge, mørke og usunde miljøer. Fra den periode og fremadrettet opstod flere teorier som Ebenezer Howard's "Garden City", Le Corbusier's "Radiant City" og Frank Lloyd Wright's "Broadacre City", som alle er en romantisering af naturen og argumentation for

vigtigheden af at bo tæt på naturen (van der Berg 2007: 82). I led med opfindelsen af bilen blev det muligt at pendle over større geografiske afstande fra hjemmet til arbejdet, mens bymennesket flyttede mod forstæderne i efterkrigstiden for at få lys og være nærmere de grønne områder.

I dag er mange større byer smeltet sammen med de omkringliggende forstæder og udvikler sig til større urbane regioner, der har flere indbyggere boende end i verdens rurale områder (Brown & Grant 2005: 326). I EU er det 80% af befolkningen der bor i urbane områder. Det har medvirket til et nyt ideal inden for byplanlægningen om den kompakte og bæredygtige by, hvor økonomi, miljø og mennesker er komplementerende. Denne by er ikke beskidt industri, men en vision om den grønne by med offentlig transport, cykler og multifunktionelle byområder. Det er en by, der stiller krav om plads til naturen, hvilket er nødvendigt pga. den fysiske tæthed og menneskets søgen efter grønne områder til mental afkobling og fysisk aktivitet (van der Berg 2007: 82).

Ifølge studier er natur i byområder vigtig, da grønne omgivelser har en afstressende effekt på mennesker, som de bebyggede omgivelser ikke i samme grad har (van der Berg 2007: 82). Den af-

stressende effekt er udledt fra en undersøgelse om, hvilke omgivelser, der har den største mentale restorative effekt for mennesker. Naturen tilbyder et afbræk fra travlhed, forventninger og forpligtelser, som har betydning for menneskets mentale ressourcer, stressniveau og koncentrationsevne (van der Berg 2007: 83). Natur kan have denne effekt, da det er muligt at være ubesværet til stede, da omgivelserne ikke kræver koncentration, pga. deres åbne, æstetiske egenskaber, der opfordrer til udfoldelse (van der Berg 2007: 84). Det er et bud på, hvad følelsen af afstresning i naturlige omgivelser skyldes. Naturen er altså en nødvendig del i byer i dag, i kraft af at mennesket har behov for afkobling i det hektiske hverdagsliv, hvor byer bliver mere og mere kompakte.

Mødet i den urbane natur

Udover at understøtte menneskets velvære skaber den urbane natur rammen for liv og øget social interaktion ved mødet mellem løse og tætte sociale relationer. Ifølge et studie foretaget af Danmarks Miljøundersøgelser tilbyder de grønne områder fred og ro fra byens trængsel og larm, hvilket netop giver plads til samværet mellem mennesker (2011).

Samværet i naturen mellem mennesker er både

mellem folk, der kender hinanden og mellem fremmede (DMU 2011: 38). Disse møder mellem fremmede har Richard Sennett defineret som værende essentielt for bymenneskets dannelse, da det er her menneskets tolerance for andre udvikles. Det offentlige rum i byerne kan give mulighed for en anonymitet, der fungerer som en maske, der gør at interaktion med ukendte mennesker ikke virker faretruende, men nem og ukompliceret (Sennett 1976: 239). For at rummet kan skabe den rette anonymitet, skal det, ifølge Sennett, tilbyde en ligevægt mellem anonymitet og fællesskab. Så bliver mennesket i byen ikke ligeglad med sine medborgere, mens at fællesskabet heller ikke bliver for forpligtende. Det sker ved at skabe en kombination af sikre og usikre byrum med blandet arkitektur og forskellige funktioner, så der ofte er liv og plads til de uforudsigelige oplevelser. Denne type byrum skaber mulighed for at forskellige mennesker kan mødes blot ved at færdes i samme rum uden nødvendigvis at foretage sig det samme. Mennesker skal nemlig mødes på tværs af livsmåder, livsfaser, livsstile og kulturer (Juul 2009: 37-38).

Sennetts teori bygger på livet i byen, men kan ligeså vel overføres på urbane naturområder, da det i lige så høj grad skaber plads til uforudsi-

gelige hændelser og uformel interaktion. Den uformelle interaktion kan være dannelsen eller vedligeholdelsen af løse netværk som eksempelvis et møde mellem forældre, der observerer børnene lege på legepladsen (DMU 2011:39). Netværket er uforpligtende og det giver rum til bekendtskaber, som ellers ikke ville finde sted, fordi det ville være for forpligtende i forhold til bekendtskabets karakter (DMU 2011: 38). Den urbane natur kan derfor styrke social interaktion ved at skabe rammerne for mødet mellem familie, venner eller fremmede. Næste afsnit behandler teoretisk, hvordan menneskets sociale netværk kan forstås ud fra en dyberegående definition af social kapital.

Social kapital

Social kapital, tillid og sociale netværk bliver bearbejdet i det følgende afsnit. Mennesket associerer fællesskab med tryghed og en følelse af at høre til, som har været essentielt for mennesket siden tidernes morgen. Dette er anerkendt inden for sociologien som en positiv og nødvendig faktor for menneskets velvære. Som en fællesbetegnelse for målingen af menneskers deltagelse i netværk og fællesskaber anvendes begrebet social kapital, som både Robert Putnam og Pierre Bourdieu har defineret.

Putnam definerer social kapital ud fra tre komponenter, et menneskes moralske forpligtelser og normer, dets sociale værdier især i form af tillid til andre og samfundet og dets sociale netværk i denne forbindelse særligt i form af frivillige netværk (Putnam 1993). Tilliden hos mennesket er fundamentet for det moderne samfund. Mennesket skal stole på at dets gerninger til samfundet, som går ud over niveauet, hvor de involverede er bekendte, bliver belønnet ved at samfundet giver tilbage til individet. Dette er tillid på makro-niveau. Putnams argument er, at denne tillid til samfundet skabes på mikro-niveau i mindre frivillige netværk (Siisiäinen 2000: 4). Denne pointe er særlig relevant i udsatte boligområder, hvor beboerne kan føle sig svigtet af systemet på grund af deres personlige sårbare situation. Derfor kan deres tillid til systemet ifølge Putnam styrkes gennem mindre frivillige netværk.

De frivillige netværk eller fællesskaber, mener Putnam, kan have flere positive følger; som blandt andet at fremme normer om gensidighed blandt medlemmer og tillade, at et omdømme bliver videregivet eller ændret (Putnam 1993). Omdømmet har betydning for områdets fremtid,

da et dårligt omdømme ofte betyder, at mennesker, der har valget, flytter fra området, og området efterlades til de, der ikke har andre muligheder.

Disse netværk som et menneskes social kapital bygger på, mener Putnam kan forstås i flere dimensioner, som ikke nødvendigvis udelukker hinanden, men ofte optræder den ene i større eller mindre grad end den anden. De væsentligste dimensioner kaldes "bridging" og "bonding". Bridging er udadvendte netværk på tværs af forskellige sociale grupper. Disse netværk kan spænde på tværs af roller, status, materielle interesser, rum, normer og på tværs af landegrænser (Putnam 2002:13).

Bonding er i højere grad indadvendte, homogene netværk. Bonding styrker en fælles identitet i netværket og en gensidighed og solidaritet blandt medlemmerne af netværket. Bonding hjælper mennesker til at klare sig igennem tilværelsen. I regional økonomisk udvikling er forskellene på bridging og bonding tydelige. Bridging netværk er løsere netværk, der i højere grad skaber økonomisk fremgang, mens de lukkede bonding netværk sjældent formår at drage nytte af ekstern viden, netværk og vejledning,

der kan lede til udvikling (Knudsen et. al. 2007).

Begge netværksformer kan argumenteres for at være væsentlige for menneskets velvære, da bonding giver tætte knyttede bånd og tryghed, og bridging giver adgang til fx et professionelt netværk, der kan hjælpe mennesker i relation til arbejdsmarkedet (Putnam 2002: 12). Men mødet mellem fremmede og uformelle netværk kan ikke vise alle dimensioner. I Pierre Bourdieus definition af social kapital, griber han det en anelse anderledes an, da han også forklarer, hvordan mennesker distancerer sig fra hinanden og derfor kan der også være andre faktorer, der er afgørende for menneskers netværkstyper.

Bourdieu er særlig kendt for sin kvantificering af menneskets ressourcer ved at inddele dem i fire kapitaler; økonomisk, kulturel, symbolsk og social. Volumen af kapitalerne enkeltvis giver tilsammen mennesker en særlig social position i samfundet. Denne position legitimerer de gennem den symbolske kapital og deres smag, hvilket betyder, at de gennem deres smag distancerer sig fra hinanden (Juul 2009: 34). Det kan være deres job, hobby, beklædning eller lignende. Selve den sociale kapital består ifølge Bourdieus definition

af et menneskes gruppemedlemskab og sociale netværk, og måles ud fra volumen af det netværk af forbindelser, som et menneske kan mobilisere (Bourdieu 1986: 286). Gruppemedlemsskab og de sociale relationer, der opstår gennem dette medlemskab kan ifølge Bourdieu styrke menneskets sociale position ved at have positiv indvirkning på menneskets andre kapitaler;

“... social capital is never completely independent of it because the exchanges instituting mutual acknowledgment presuppose the reacknowledgment of a minimum of objective homogeneity, and because it exerts a multiplier effect on the capital he possesses in his own right” (Bourdieu 1986: 286).

For Bourdieu bliver den sociale kapital skabt i grupperne og delt af dens gruppemedlemmer og den økonomiske, sociale og symbolske profit, der genereres i gruppen, skaber grobund for en øget solidaritet blandt gruppens medlemmer (Siisiäinen 2000: 12). Såfremt der er rammerne for at etablere netværk vil der være et stort potentiale for at styrke gruppemedlemmernes sociale kapital, og det vil kunne styrke deres gensidighed, tillid, solidaritet og i større udstrækning øge tilheden til samfundet og styrke et områdes omdøm-

me.

Kapitlet har behandlet begrebet urban natur, og argumenteret for dens vigtighed for mennesket i byen, da den tilbyder mental afkobling fra byens ellers hektiske og støjende miljø. Derudover skaber den urbane natur også rammerne for formel og uformel social interaktion, hvor Richard Sennett argumenterer for at særligt den uformelle interaktion er vigtig for bymennesket. Den mere formelle interaktion sker med menneskets løse og nære bekendtskaber, og det har både Bourdieu og Putnam argumenteret for er menneskets sociale kapital. Bourdieu mener, der i disse bekendtskaber opstår solidaritet og gensidighed, mens Putnam argumenterer for den sociale kapitalers forskellige dimensioner, der har forskellig grad af udadvendthed, hvor den mest udadvendte ”bridging” i højere grad leder til social udvikling. Disse pointer behandles i sammenspil med empirien i kapitel 6 i den analytiske gennemgang af Det Urbane Naturcenter som argument for, at centeret både kan være naturformidlende og socialt forankrende ved at styrke projektorrådets udsatte beboeres sociale kapital.

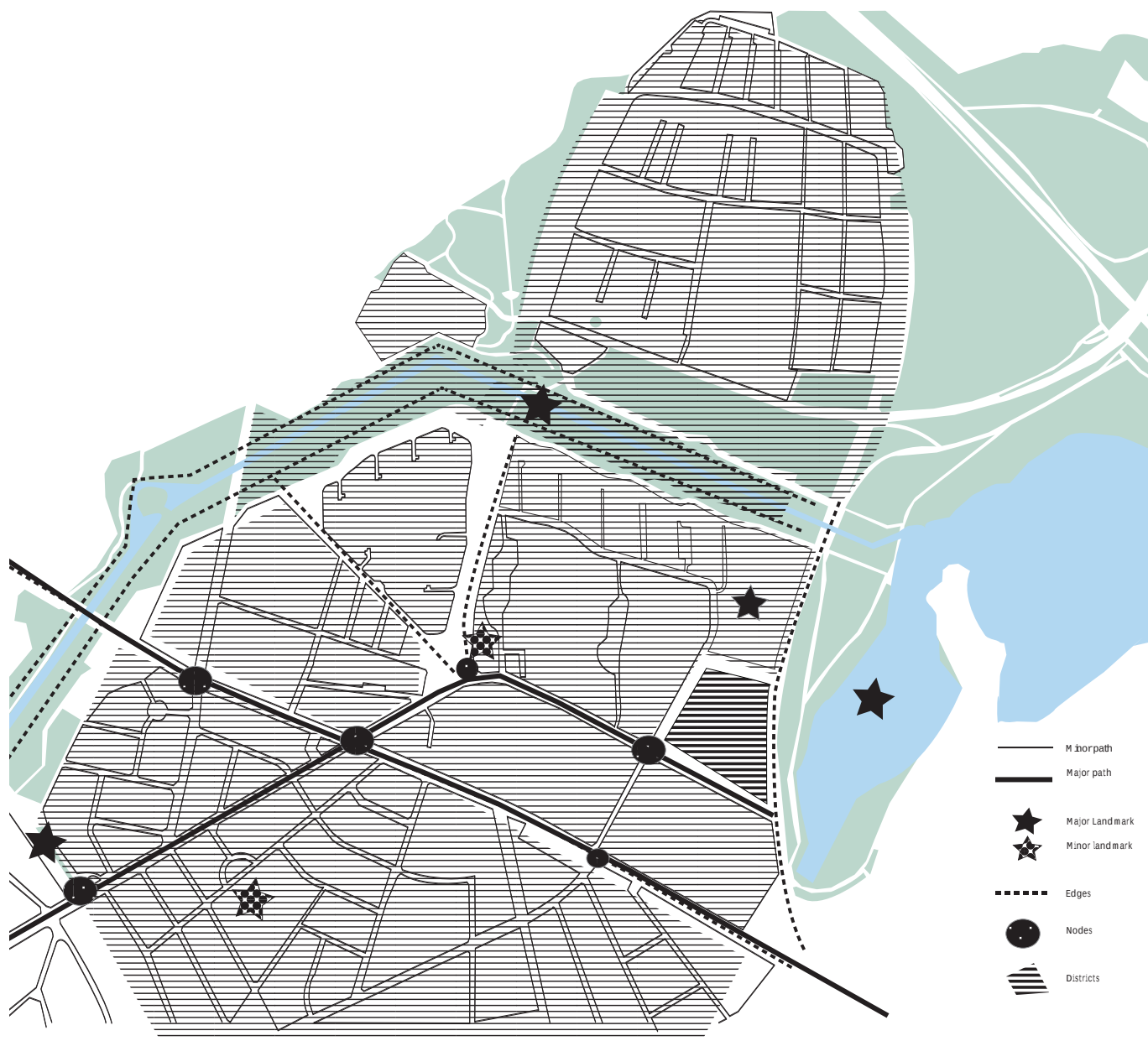
Kapitel 5

Kortlægning og placering af Det Urbane Naturcenter

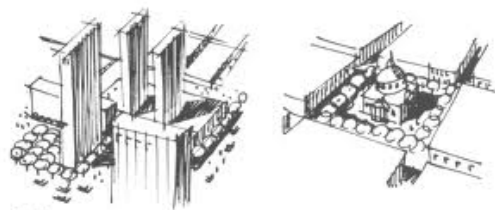
Kapitlet kortlægger de lokale ressourcer og stedstræk i projektområdet. Det er med denne kortlægning hensigten at tage højde for projektområdets udfordringer og kvaliteter således, at naturcenteret etableres i sammenhæng med områdets fysiske, rumlige og menneskelige omgivelser. Derudover behandles Brønshøj-Husum Lokaludvalgs placeringsforslag fra deres visionsoplæg (Brønshøj-Husum Lokaludvalg 2013). Dette perspektiv må inddrages i forbindelse med en fredningsanalyse, da resultatet af den udførte kortlægning af projektområdet vil danne basis for et konkret placeringsforslag, hvilket vil afslutte kapitlet.

De fysiske og rumlige strukturer

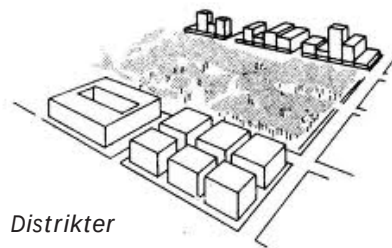
Den fysiske og rumlige analyse af projektområdet baseres på den amerikanske byplanlægger

Figur 5.1 Husum rumligt analyseret

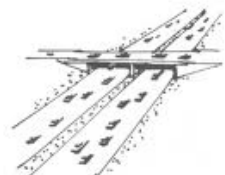
Knudepunkter

Distrikter

Distrikt: Karakteristisk område, der fremtræder som en helhed

Forbindelser

Orienteringspunkter

Færdselsåre: Veje og stier

Kanter

Kant: grænsen til et område

30 Knudepunkt: Stedet hvor færdselsårer krydser

Orienteringspunkt: Et punkt som kan ses fra stor afstand

Kevin Lynch's metode til at kortlægge byers rumlige struktur (Stahlschmidt 2001). Metoden tager udgangspunkt i de elementer man orienterer sig efter og oplever visuelt. Gennem disse rumlige strukturer og udtryk beskrives landskabets arkitektur.

Af Københavns Kommunes statistik er det registreret, at Brønshøj-Husum er en bydel med overvægt af boliger i forhold til erhverv, service og industri (Københavns Kommune 2004). Dette bærer projektområdet præg af ved at udbuddet af service og erhverv er fraværende, og området fremstår mennesketomt i hverdagstimerne. Dette er i særdeleshed gældende for Voldparken og Bystævneparken, som mellem bygninger har store åbne, ubrugte arealer.

Ud fra den rumlige oplevelse er projektområdet inddelt i seks distrikter, hvilket fremgår af figur 5.1. Disse dækker over Tingbjerg, Voldparken, Kolonihaverne, Husum Torv, Bystævneparken og Nørre Gymnasium. Denne inddeling er understøttet gennem det arkitektonisk udtryk, der er varierende og bygget i forskellige tidsperioder, mens vejene i forskellig udstrækning skaber en barriereeffekt mellem distrikterne. Dette giver

en oplevelse af, at distrikterne lukker sig om sig selv. Opdelingen giver desuden et indtryk af, at projektområdet er usammenhængende. En anden karakteristika er den varierende beboersammensætning i projektområdet, der i de enkelte distrikter er monolitisk. Eksempelvis er Tingbjerg et alment boligområde, der hovedsageligt henvender sig til én social klasse. Desuden er andelen af indvandrere i distriktet over 60 % (Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration 2009). Beboersammensætningen medvirker dermed også til distriktets karakter.

Derudover viser figur 5.1, at Tingbjerg og Voldparken gennemskæres af Vestvolden. Denne opleves som en kant mellem områderne. Øst for Åkandevej, der forbinder det nordlige Husum og det østlige Tingbjerg, ligger Utterslev Mose, vis flade område udgør et orienteringspunkt for projektområdet. Derudover er der Frederikssundsvej, der deler bydelen i en nordlige og sydlige del. Trafikken på Frederikssundsvej skaber en markant barriere, der forekommer som en diskontinuitet i bybilledet. Yderligere er der to andre markante barrierer, i form af Hillerødsmotorvejen og Utterslev Mose, der tilsammen afgrænser området fra det øvrige København mod

nord og øst, hvilket også medvirker til, at projektområdet fremstår som lukket om sig selv.

Figur 5.2 viser serviceudbuddet i det nordlige Husum. Heraf fremgår det, at de fleste af disse er samlet ved Frederikssundsvej og ved hovedvejen for Tingbjerg, Ruten. Projektområdets funktionssammensætning betyder som tidligere nævnt, at store områder kan fremstå mennesketomt i løbet af hverdagen. De centraliserede serviceudbud betyder også, at der er en mangel på samlende rum, hvor beboere kan stoppe op og nyde rummet.

EnergiCenter Voldparken og det kommende kulturhus i Tingbjerg repræsenterer tiltag, som henvender sig til projektområdets beboere. EnergiCenter Voldparken fokuserer specielt på aktiviteter, der gentager sig kontinuerligt over en længere periode (EnergiCenter Voldparken 2013), mens Kulturhus Tingbjerg vil, ved etableringen i 2015, være Tingbjergs nye bibliotek med værksteder og plads til mødet mellem områdets beboere (COBE 2013: 7).

Den fysiske og rumlige kortlægning viser derfor, at der i projektområdet mangler et rum at mødes i, der ikke er præget af biler og støj. Dette

Figur 5.2 Serviceudbuddet i det nordlige Husum

er særlig relevant i relation til placeringen af Det Urbane Naturcenter.

Lokaludvalgets placeringsforslag

Brønshøj-Husum Lokaludvalg foreslår i deres vision at placere naturcenteret i forlængelse af EnergiCenter Voldparken enten mod syd eller nord, hvilket er vist på figur 5.4 (Brønshøj-Husum Lokaludvalg 2013). Ved en placering indenfor dette område vil centeret fysisk knytte sig til Voldparken og lægge op til primært at blive brugt af beboerne fra det nordlige Husum.

Lokaludvalgets placering har den fordel, at den lægger op til en fordelagtig interaktion med de eksisterende aktiviteter på EnergiCenter Voldparken. Den korte fysiske afstand betyder, at det er nemt at trække på eksisterende ressourcer og faciliteter. Til gengæld skal man som besøgende forbi en barriere i form af Åkandevej for at udnytte naturen ved Utterslev Mose. Området ved EnergiCenter Voldparken giver heller ikke den nødvendige plads til aktiviteter. I forbindelse med interviewet med lokaludvalget blev det fremhævet, at deres ene placering var omfattet af en fredning. Denne fredning gælder for naturområdet ved

Vestvolden og Utterslev Mose og det blev beskrevet som en udfordring i forbindelse med et eventuelt byggeri (Bilag 2: 11:33).

Fredningen af naturområdet ved Utterslev Mose og Vestvolden vil besværliggøre processen om ansøgning af byggetilladelse. De fredede områder fremgår af figur 5.3. Det er derfor vigtigt at undersøge formålet med fredningen og forsøge at imødekomme dette i forbindelse med byggeriet. Siden 2000 har Utterslev Mose og de nærliggende grønne områder været fredet af Fredningsnævnet, der beskriver fredningens formål som værende (Fredningsnævnet 2000):

- ”at sikre området som parkområde”
- ”at opretholde og muliggøre en forbedring af områdets biologiske, landskabelige og rekreative værdier under hensyntagen til den historiske baggrund for områdets nuværende udformning”
- ”at fastholde og regulere almenhedens ret til færdsel i området og dets anvendelse til fritidsformål”
- ”at sikre området som en del af det regionale system af grønne områ-

Figur 5.4 Lokaludvalgets to placeringsforslag.

der, specielt sammenhængen med Vestvolden og med Hjortespringskilens grønne områder”

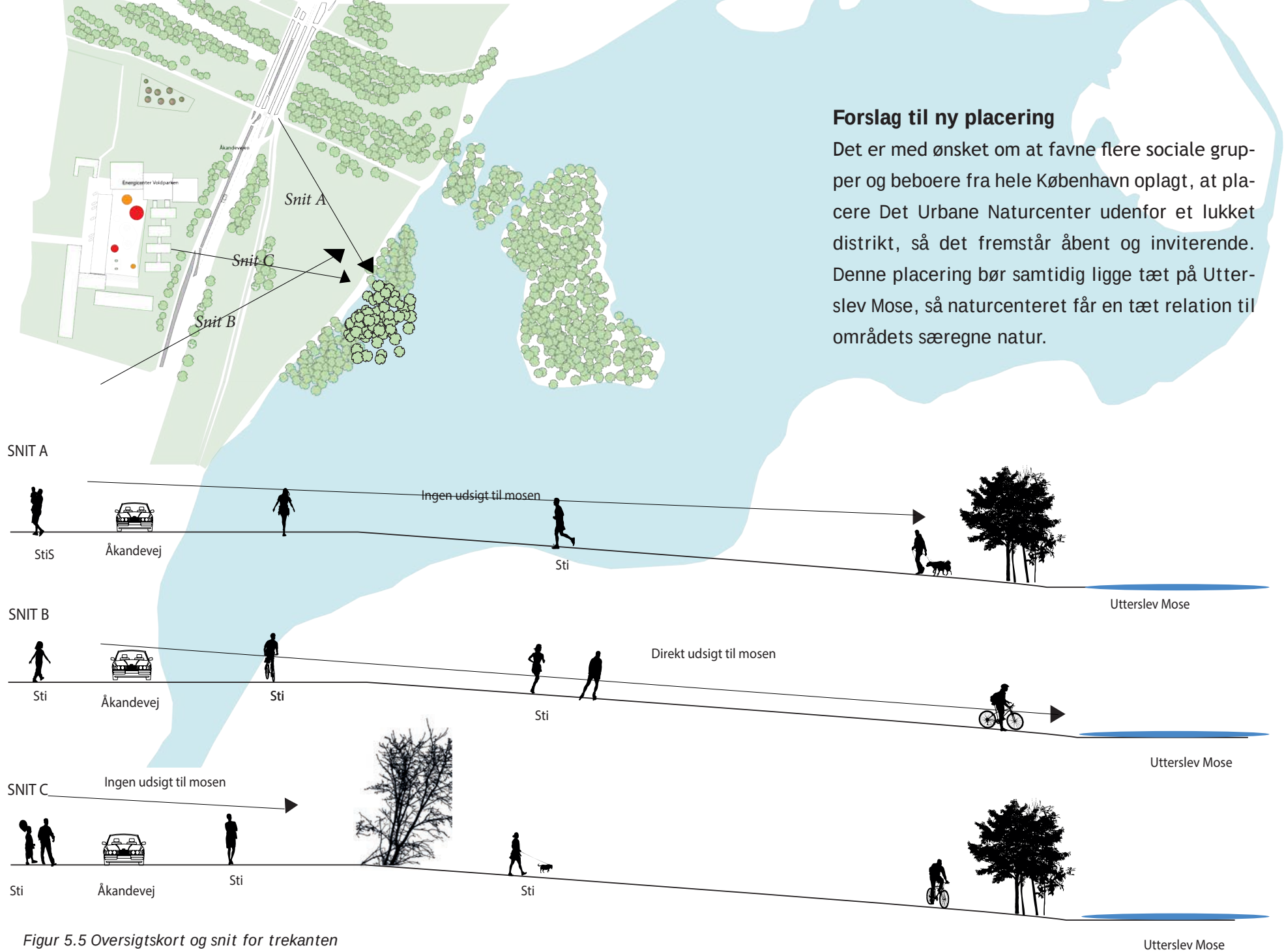
Det Urbane Naturcenter vil forholde sig til de fire formål i fredninger ved at værne om området som park og naturområde. Samtidig vil tilknyttet personale tage vare på den biologiske mangfoldighed i området som en del af driften. Dets formål og tilstedeværelse kan sikre folks færdsel i området og styrke naturformidlingen, hvilket kan få folk til i højere grad at værne om den natur, som de får erfaring med på naturcenteret. Det sidste formål i fredningen vil også imødekommes idet centeret med fordel kan videreformidle Utterslev Moses historie og styrke kendskabet til den i samspil med Vestvolden. Det er derfor argumentet, at formålene med fredningen kan forstærkes ved hjælp af Det Urbane Naturcenters aktiviteter og medarbejdere.

Figur 5.3 Fredningerne i projektområdet

Forslag til ny placering

Det er med ønsket om at favne flere sociale grupper og beboere fra hele København oplagt, at placere Det Urbane Naturcenter udenfor et lukket distrikt, så det fremstår åbent og inviterende. Denne placering bør samtidig ligge tæt på Utterslev Mose, så naturcenteret får en tæt relation til områdets særegne natur.

Figur 5.5 Oversigtskort og snit for trekanten

Trekanten, det rekreative område øst for Åkandevej afgrænset af de eksisterende stier for bløde trafikanter vist på figur 5.5, er et område, som ikke henvender sig til specifikke sociale lag eller grupper. Det er derimod et åbent naturområde ned til Utterslev Mose. Området er et godt eksempel på et sted, hvor naturen møder byen – den urbane natur.

Som det ses af figur 5.5 er der i begge retninger fra Åkandevej mulighed for at se ind til det store rekreative område ved Utterslev Mose via to store indgangspartier, se snit A og B. Fra det resterende af Åkandevej opleves landskabet ved mosen visuelt som lukket. Den eksisterende beplantning har visuelt en tosidet virkning i at gøre området skjult og spændende samtidig med, at de to åbninger gør det muligt at se ind i området, hvilket gør det mere trygt. Akustisk er den tætte beplantning fordelagtig i kraft af dens støjdæmpende effekt. Der går en cykelsti forbi det nordvestlige hjørne af området, hvor et stort antal cyklister og andre bløde trafikanter kommer forbi (Bilag 7). Det fremgår tydeligt, at der er adskillige stier fra forskellige områder og distrikter, som fører ind til det rekreative område, vist på figur 5.6.

Med en placering af Det Urbane Naturcenter i trekanten skabes der rum for, at fremmede kan mødes. Det fremmede er her mødet mellem forskellige mennesker fra distrikterne i projektområdet og udefrakommende, hvilket af denne grund, ifølge Sennett, skaber baggrunden for det urbane liv. Der skal være mulighed for, at forskellige mennesker kan være i samme rum og udveksle modsatrettede synspunkter under gensidig respekt. Dette gør det muligt at være fremmed overfor hinanden uden fremmedheden virker truende.

På baggrund af den fysiske og rumlige kortlægning kan en placering af Det Urbane Naturcenter dermed afsløres af figur 5.7. Placeringen tager derfor højde for, at det skal kunne tiltrække forskellige mennesker, at det ligger i et område med utallige naturmuligheder, at det er lettilgængeligt, at området er åbent og at det skal knytte sig til hele projektområdet.

Der er i den konkrete placering taget højde for at lokalisere naturcenteret som centrum i det store rekreative areal. Ved at vælge denne placering kan selve bygningen fungere som kerne i udendørsaktiviteterne, der vil sprede sig

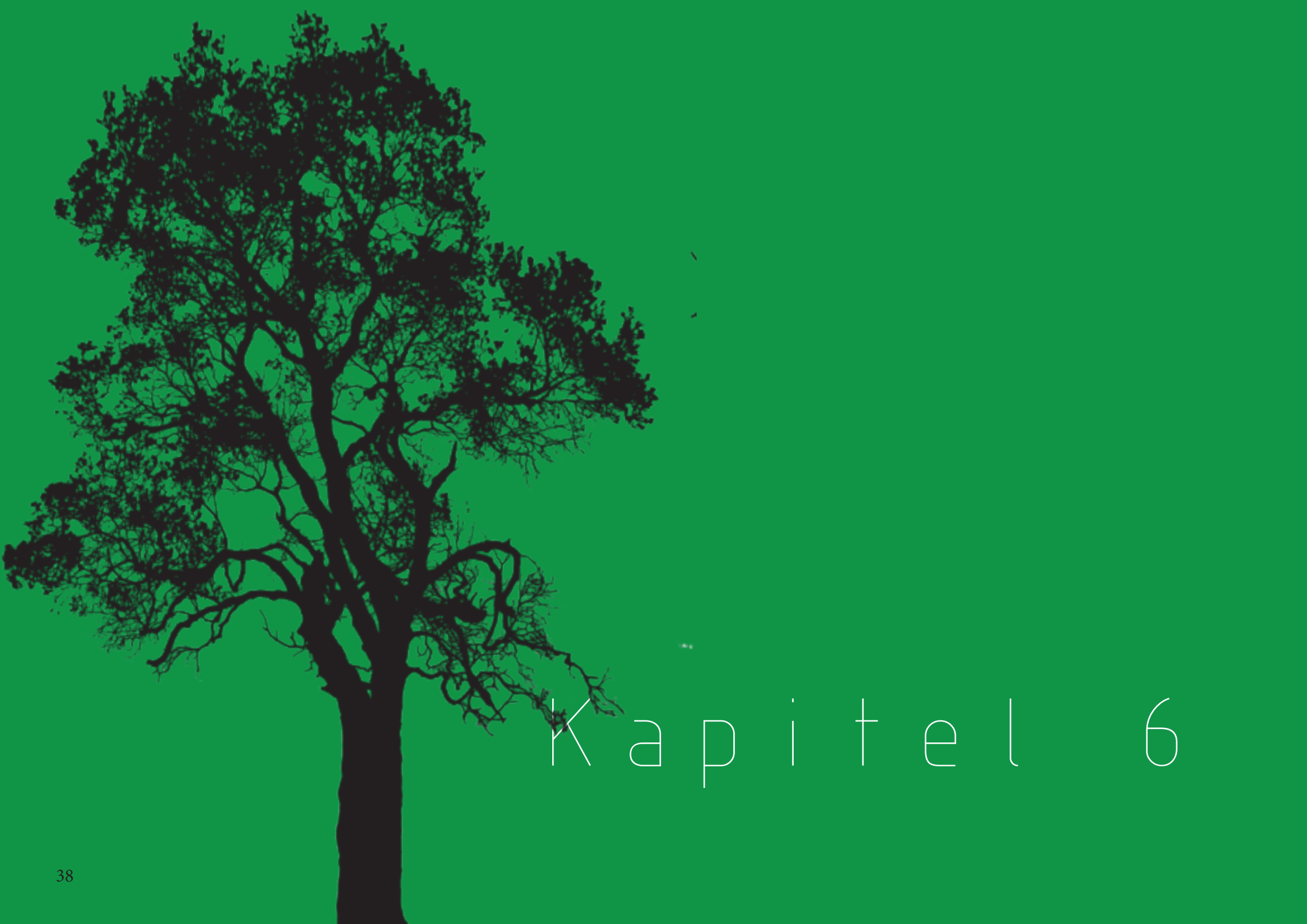
Figur 5.6 Stier ind til trekanten

Figur 5.7 Det Urbane Naturcenters placering

rundt om Det Urbane Naturcenter. Placeringen betyder desuden, at centeret bygges på det højeste punkt i trekanten for blandt andet at tage hensyn til forhøjet vandstand. Det er vigtigt, at værne om Københavns grønne naturområder, men det er samtidig også vigtigt, at der tænkes benyttelse ind i beskyttelsen, så det netop bliver muligt for mennesker og naturen at få bedst mulig gavn af hinanden. Et bæredygtigt og grønt naturcenter kan introducere flere for naturen og det vil skabe en forståelse for, hvordan man kan værne om den og benytte den rekreativt. Denne placering indeholder altså de kvaliteter, der anses for centrale i forhold til naturcenterets etablering og et potentiale for samtidig at imødekomme naturområdets fredning.

Kapitel 6

■ Naturformidling og social interaktion

Dette kapitel vil danne grundlag for udformningen af en handlingsplan for det Urbane Naturcenter. Gennem en todelt analyse vil centrale pointer blive fremhævet. Først behandles den praksisorienterede naturformidling. Dette afsnit er primært baseret på interviews, der danner grundlag for de uddannelsesmæssige tilbud Det Urbane Naturcenter kan tilbyde. Derefter følger et afsnit, som undersøger centerets potentiale for styrkelse af social interaktion i naturen. En vinkel, der anses for værende relevant både i relation til lokaliseringen såvel som for centerets urbane karakter.

Praksisorienteret naturformidling

Med præsentationen af en ny strategi introducerede Undervisningsministeriet i 2012 en gennemgående forandring af naturfagsundervisningen. Den sætter rammerne for pædagogisk og faglig

udvikling samt et nyt læringsmiljø, der skal styrke børn og unges faglige niveau gennem målrettet praksisbaseret undervisning. At flytte undervisningen ud i virkeligheden og koble praksis med teori er en klar målsætning for ministeriet (Undervisningsministeriet 2013: 69). Denne tendens behandles gennem dette afsnit, hvor Det Urbane Naturcenters rolle og formål, som undervisningstilbud, uddybes. Dette sker på baggrund af det empiriske materiale, der blev udarbejdet gennem interviews med folkeskolelærere i biologi og geografi Lene Enna Kühnau, gymnasielærer i biologi Jakob Damgaard samt naturvejleder på Naturcenter Amager Rune Kjærgaard Lange. Analysen af Det Urbane Naturcenters rolle i forbindelse med skoleundervisningen opdeles i tre emner: undervisning i naturen, børn er ikke ens og nye faciliteter til naturfagsundervisningen.

Undervisning i naturen

Den virkelighedsnære undervisning er relevant i naturfagene, da det er fagligt givende for eleverne at få tydeliggjort en sammenhæng mellem teori og praksis. Traditionelt har undervisning i naturfag været forbeholdt naturfagslokalerne, hvor lærerne har haft mulighed for at bruge udstoppede dyr eller lave små forsøg i under-

visningstimerne. Gennem interview med de to undervisere fremgik det, at de begge anså den praksisbaserede undervisning som et givende element, der kan engagere eleverne og hjælpe dem til at opnå en bedre forståelse for komplekse emner.

Gymnasielærer Jakob Damgaard forklarer effekterne af den praksisbaserede læringsmetode, som: *"De kan godt lide at komme ud. Det [at tage ud i naturen] giver dem [eleverne] en masse aha-oplevelser og gå med folk, der kan fortælle, hvad det der træ er for noget. Det giver dem en masse basal naturvidenskab."* (Bilag 4: 13:18). At komme ud i undervisningen giver den enkelte elev erfaringer, som er svære at opnå gennem traditionel undervisning i klasselokalet. Desuden beskriver Jakob, hvordan en tur ud giver et grundlæggende kendskab til naturen, som ikke kan opnås i undervisningslokalet. Dette er et synspunkt, som folkeskolelærer Lene Enna Kühnau deler. Hun giver et konkret eksempel på betydningen af ekskursioner for undervisningen: *"En gang har de [eleverne] været ude og samle ting ind og det var sådan et bænkebiderforsøg ... De var helt vildt på ... og jeg har kunnet bruge det der med 'Kan I huske*

det der med bænkebideren?’ videre i min undervisning” (Bilag 5: 1:42). Som Lene fortæller kan undervisning i naturen give nogle oplevelser, som eleverne husker og kan referere til i undervisningen fremover. Det kan desuden mærkes på elevernes faglighed, at klassen tog ud i naturen og fik nogle konkrete oplevelser. Det er derfor klart, at den praksisbaserede læring er et relevant element at bringe videre til handlingsplanen. Lene forklarer også, at ekskursionerne ud i naturen ikke kun handler om eleverne. At de har mulighed for at tage ud har også stor betydning for lærerne selv. I deres undervisning er det vigtigt, at de har rammerne til at være den motiverende underviser, de stræber efter at være. Hun mener, det er centralt, at det er nemt og hurtigt at tage eleverne ud i naturen, da lærerne simpelthen ikke har forberedelsestid til at planlægge alternative undervisningsmetoder (Bilag 5: 1:25). Hun foreslog i den forbindelse, at det skulle være muligt at tage ud til centeret i en eller to undervisningstimer, mens Jakob udtrykte et ønske om at kunne booke naturskolens faciliteter på forhånd, så naturfagsundervisningen for blot ét modul kunne foretages på naturcenteret (Bilag 4: 7:50). Det understøtter behovet for flere naturskoler til skolernes naturfagsundervisning.

På Naturcenter Amager er der derudover naturvejledere ansat af Naturstyrelsen. Rune er et eksempel på dette og en af hans arbejdsopgaver er at sikre, der er aktiviteter, som den enkelte kan undervise i, hvilket gør det nemmere for diverse underviserer at flytte undervisningen ud i naturen. Naturvejlederne skal altså skabe et fundament for den praksisbaserede undervisning. Et fundament, som også efterspørges af Jakob (bilag 4: 8:01). Et eksempel på dette praktiske aspekt er, som Lene foreslår, at etablere et inddæmmede bassin i mosen. Derudover skal det være muligt at låne vaders til undervisningen (Bilag 5: 3:25). Den enkelte lærer skal også have mulighed for at flytte undervisningen ud i naturen i hytter eller pavilloner med siddepladser. Dette vil blive viderearbejdet i Det Urbane Naturcenters handlingsplan.

Børn er ikke ens

I arbejdet med formidling af natur i undervisningen er det vigtigt at forholde sig til, at børn har vidt forskellige erfaringer og oplevelser med naturen. Dette kan ses på forskellig skala både fra skole til skole og fra elev til elev. Nogle skoler kræver markant længere indføring i et emne om naturen, mens der også er forskelle mellem de enkelte elevers relation til natur.

På Naturcenter Amager er der to naturskoler, én til Københavns Kommunes skoleelever og én til Tårnby Kommunes skoleelever. I forbindelse med rundvisningen på centeret fortalte naturvejleder Rune, hvordan der er stor forskel på skoleklasserne kommunerne imellem. Eleverne fra Tårnby i Tårnbys naturskole undervises generelt på et højere niveau end eleverne på Københavns naturskole (Bilag 3: I. 171). Internt i Københavns Kommune skolerne imellem og i den enkelte skoleklasse er der også stor forskel på, hvor godt et kendskab eleverne har til naturen (Bilag 3: I. 178-181). Dette perspektiv blev tydeliggjort under workshoppen med elever fra Brønshøj Skole, hvor de individuelle forskelle i erfaring med naturen kom til udtryk.

Denne niveauforskel stiller krav til et varieret udvalg af aktiviteter, der kan imødekomme elevernes niveau på tværs af klasser og skoler. Det er væsentligt at have i tankerne, når Det Urbane Naturcenter skal udformes. Ikke alle skoleklasser vil have brug for en naturvejleder, mens andre har og mange lærere vil kunne undervise deres egen klasse, hvis bare de får de rette redskaber.

Nye faciliteter til naturfagsundervisning

Ud fra lærernes input står det klart, at der er et ønske om en opkvalificering af de faciliteter de har til rådighed i naturfagsundervisningen. Dette ser begge lærere, at et naturcenter har potentiale til at rumme. Det væsentlige er dog, at Det Urbane Naturcenter får tilknyttet medarbejdere, der brænder for at skabe den bedst mulige naturformidling.

Begge interviewede undervisere udtrykker et behov for faciliteter, der relaterer sig til naturfagsundervisning, som det er praktisk svært at have på den enkelte skole. Lene nævner blandt andet: *"... små drivhuse eller nogle små biotoper, som man kan gå hen og sætte en glaskolbe over og måle på CO₂'en og O₂'en [...] spande, net, indsamler akvarier, terrarier, måske nogle vandkikkerter"* (Bilag 5: 4:01). Jakob udtrykte interesse for at dissekere dyr med hans gymnasieklasser, men det er besværligt både i forhold til anskaffelse og affald (Bilag 4: 6:25). Dette kunne være muligt på et naturcenter. Lene mente, at det ikke kun var biologiundervisningen, der ville have gavn af disse stordriftsfordele: *"Meget gerne også noget, der falder indenfor geografien; en vejrstation for eksempel hvor man kunne måle nogle ting. Vind og temperatur og nedbør. Det kunne være fedt"* (bilag 5: 10:28-

10:44). Her fremhæves nogle konkrete elementer, der er fravalgt at have på skolen, fordi det vil blive brugt for sjældent til det er en økonomisk forsvarlig investering. De samme faciliteter vil blive brugt hver dag på et naturcenter. Begge interviewede undervisere er altså interesserede i faciliteter, der kan styrke naturfagsundervisningen, og ser fordele ved at deles med andre skoler om disse. I næste afsnit behandles sociale faktorer, der har betydning for etablering af et naturcenter i projektområdet.

Social interaktion i naturen

De gennemførte interviews med Signe Dehn Sparrevohn og Jens Christian Elle fra Brønshøj-Husum Lokaludvalg og naturvejleder Rune Kjærgaard Lange fra Naturcenter Amager har i samspil med workshoppen og den teoretiske baggrund afdækket, hvordan det Urbane Naturcenter kan kombinere det sociale aspekt med naturformidling og undervisning. I dette afsnit vil der blive argumenteret for, at en implementeringsstrategi for centeret må tage stilling til de sociale udfordringer, der er repræsenteret i projektområdet og arbejde mod at rumme disse. Arbejdet med empirien har ledt frem til en identificering af tre centrale sociale behov, som centeret bør imødekomme. Der er behov for at

skabe bedre adgang til eksisterende natur i byen for alle, styrke den sociale kapital hos beboere i projektområdet og understøtte naturens restorative effekter. Disse behandles i de følgende afsnit.

Bedre adgang til urban natur for alle

Som tidligere nævnt er natur i byområder særdeles vigtig for borgernes velvære. Naturen har adskillige positive sociale, fysiske og mentale virkninger på mennesket, som kan være særligt givende i et hektisk og støjende urbant miljø. Der er derfor identificeret et behov for at sikre adgang til byens allerede eksisterende natur. København er i den forbindelse en privilegeret by med mange grønne områder og særegne naturtyper. Signe fra Brønshøj-Husum Lokaludvalg identificerer naturen omkring Utterslev Mose som et uopdaget naturområde med potentiale som naturdestination både for områdets lokale beboere såvel som borgere fra hele København (Bilag 2: 5:02). Netop dette, at der er behov for flere af disse urbane naturdestinationer, er en pointe, Rune fra Naturcenter Amager er enig i. Han oplever, at Naturcenter Amager rammer en meget bred målgruppe, dog med en klar overvægt af familier, som besøger centeret udenfor skoletiden. Rune siger, at på trods af at de har

meget plads, så: *"... nogle gange koger det simpelthen herude og der er total kaos"* (Bilag 3: 6:00). Det er ikke hans oplevelse, at der mangler interesse blandt københavnernes for at benytte naturen og de tilbud som Naturcenter Amager udbyder. Det viser et potentiale for, at et naturcenter ved Utterslev Mose med en bred række tilbud som Naturcenter Amager, også vil blive velbesøgt af Københavns familier.

Det er vigtigt at forholde sig til, hvilken gruppe borgere planlægningen af centeret skal målrettes mod. De, der allerede benytter naturen, vil være nemmere at tiltrække, men som Signe fra lokaludvalget pointerer, så skal det placeres blandt socialt udsatte boligområder. Det er derfor en problemstilling, der er nødvendig at tage stilling til (Bilag 2: 6:29). Mange af projektorrådetets beboere og familier er kategoriseret som socialt udsatte. Netop disse familier kan ifølge Signe have brug for hjælp til at opdage og bruge naturen, da de ikke i samme grad som de ressourcerstærke familier er vant til at benytte naturen til oplevelser. Hun forklarer endvidere om Red Barnets Familieklubber, der laver arrangementer primært for flygtninge. Deres arrangementer kan foregå i naturen og har et socialt aspekt. Signe

anser Red Barnet for at være en mulig samarbejdspartner til naturcenteret på trods af deres fokus på flygtninge. Som hun siger, er princippet det samme selvom målgruppen er forskellig (Bilag 2: 7:27). Det handler altså om at få flere til at benytte naturen og målrette planlægningen særligt for dem, der ikke allerede gør det.

Styrke social kapital i projektorrådet

Det Urbane Naturcenter skal være et trinbræt til brug af naturen ved Utterslev Mose med de faciliteter, der vil følge med og den naturformidling centeret tilbyder. Dette kan vække interessen for naturen blandt de besøgende. Endvidere kan centeret blive centrum for etablering af nye netværk, som Putnam argumenterer for, vil kunne skabe øget gensidighed mellem borgerne og lede til udvikling alt afhængig af hvilken type netværk, der er dominerende. Ifølge Bourdieu vil disse fællesskaber desuden medvirke til øget solidaritet og mulighed for et nyt ry i området, hvilket er faktorer, som kan styrke den sociale kapital blandt beboerne og have en positiv effekt på både Voldparken og Tingbjergs omdømme. Hvis centeret kan skabe et møde mellem besøgende og beboere, der tilhører vidt forskellige sociale grupper, vil der kunne opstå Putnams bridging netværk. Disse leder i højere grad til social ud-

vikling end bonding netværk, som kan formodes allerede at være eksisterende i projektorrådet for nogle beboere. Bridging netværkene kan få en positiv effekt for projektorrådet ved at være mere udadvendte og dermed i højere grad skabe de omdømmeændringer som Bourdieu omtaler. Det er derfor vigtigt, at der ved udformningen af Det Urbane Naturcenter overvejes, hvordan disse forskellige sociale grupper tiltrækkes.

Disse netværk for beboere i projektorrådet og besøgende udefra kan opstå på mange måder og med forskellig grad af forpligtelse. Det Urbane Naturcenter kan have jævnlige naturrelaterede arrangementer, hvor alle er velkomne, og hvor mennesker kan mødes på baggrund af fælles interesser fremfor fælles samfundslag. Bourdieu argumenterer for, at de forskellige sociale grupper også vil have forskellige interesser for at distancere sig fra hinanden, men her kan centeret tilbyde arrangementer der ikke er forbeholdt særlige interesse grupper, og på den måde er der potentiale for, at den sociale forskel bliver mindsket og netværk kan opstå. Lykkes det, vil det ifølge Bourdieu have en multiplikator effekt på alle de deltagendes kapitaler og ikke blot deres sociale kapital og føre til øget solidaritet og

gensidighed blandt medlemmerne. Det tidligere omtalte eksempel fra Urban Ecology Center i Milwaukee, USA, er lykkedes med dette. Centeret har haft en positiv effekt på det omkringliggende boligområde, som tidligere var et utrygt boligområde med høj kriminalitet. I dag er det et område med et stærkt funderet beboersammenhold og en nedgang i kriminaliteten (Bilag 7).

Det Urbane Naturcenters formål bliver derfor både at inddrage og aktivere det store omkringliggende naturområde, mens det samtidig skal være et mødested i projektområdet for beboere og besøgende udefra. Derudover kan det at møde fremmede mennesker og være i samme rum som dem også være en kvalitet i sig selv ifølge Sennett. Centeret vil have rammerne for det byrum Sennett efterspørger. Det bliver spændende og multifunktionelt, i dagtimerne kan det være et sted for skoleelever, og om aftenen og i weekender vil der være åbent for alle til sent. Centeret og området vil tilbyde både anonymiteten og fællesskabet, hvor man uforpligtende kan slå et smut forbi eller tage del i arrangementer og planlægning. Det vil ifølge Sennett styrke interaktionen mellem mennesker

af vidt forskellige typer, aldre og sociale klasser til uforpligtende at interagere med hinanden og det kan skabe øget tolerance mellem beboere og besøgende at være sammen om naturen.

Et argument, fremhævet af Signe fra Brønshøj-Husum Lokaludvalg, var, at det er vigtigt at give områdets unge en form for ejerskab for området. I den forbindelse havde Lokaludvalget gode erfaringer med at engagere de unge aktivt i projekter (Bilag 2: 0:57). Et alternativ er at lade sig inspirere af både Herstedhøje Naturcenter og Naturcenter Amager hvor der arbejder skovhjælpere i en nyttejobfunktion. Disse skovhjælpere kunne være unge fra projektområdet, som på denne vis får ejerskab over centeret. At engagere nogle af projektområdets beboere på centeret vil også give et anderledes grundlag for at besøge centeret første gang.

Den urbane natur til afkobling og fritidsaktiviteter

Som tidligere nævnt viser flere studier, hvorfor natur i byområder netop er en vigtig del af menneskets fysiske og mentale velvære. Den urbane natur giver mennesket ro fra den travle hverdag, hvilket både påvirker menneskets fysiske så-

vel som mentale velvære. Derfor bliver det her foreslået, at naturcenteret bør have åbningstider, som strækker sig ud over skoletiden, for at øge tilgængeligheden. Det bør derudover, som på Naturcenter Amager, være muligt at komme uanmeldt forbi og blive mødt af aktivitetsforslag fra en naturvejleder. På den måde kan besøgende på alle tidspunkter af dagen bruge den urbane natur til at koble af fra den hektiske hverdag. Naturen omkring centeret vil i princippet altid være tilgængeligt, men det skal også tilbyde nogle fritidsaktiviteter, der giver mulighed for både læring om naturen og aktiviteter i naturen, der kan tiltrække besøgende. Til dette bruges resultaterne fra workshoppen, hvor eleverne fra Brønshøj Skole fremsatte konkrete forslag til aktiviteter, de selv fandt interessante, men også deres opfattelse af, hvad deres forældre kunne finde spændende.

Først og fremmest fremgik det ved interviewet med Lene fra Brønshøj Skole, at hendes fornemmelse var, at de unge i området mangler et sted at være i deres fritid. Det kan blive et stort problem, hvis de unge i stedet bruger deres fritid til at lave ballade (Bilag 5). Det var derfor interessant at undersøge denne problemstilling gennem

workshoppen.

Her var det klart, at de fleste elever gik til fodbold eller lignende, og derfor var det ikke faciliteter som disse eleverne som udgangspunkt har behov for. Dog viste de i høj grad interesse for alternative aktiviteter i området og eleverne havde mange forslag til dette. Nogle var selvfølgelig mere realistiske end andre. Her præsenteres de idéer, der har bidraget til inspiration af aktiviteterne i centeret.

Et ønske blandt eleverne var, at centeret skulle være tæt på naturen ved eksempelvis, at bygningen bygges i naturlige materialer og med grønt tag. Til de omkringliggende græsarealer blev dyrehold, som eksempelvis får, geder eller heste, foreslået. Derudover blev klatring samt kajak i Utterslev Mose nævnt som aktiviteter mange af eleverne fra workshoppen ville sætte pris på.

Gennem interviews og workshoppen blev der specifikt sat ord på hvad Det Urbane Naturcenter skal kunne og indeholde, men også hvordan disse tilbud skal implementeres for, at det bliver vellykket. Som eleverne fra 7. v på Brønshøj Skole generelt var enige om, så skal der være en slags cafétilbud med mulighed for at købe kaffe

på centeret for at kunne tiltrække deres forældre. Eleverne mente ikke, det var et problem at tiltrække deres aldersgruppe, da de netop eftersøgte nogle alternative aktiviteter i deres fritid. De input, der er opnået gennem interviews og workshop, fremhævet i det ovenstående, vil danne grundlag for den videre udformning af en handlingsplan for det Urbane Naturcenter.

Kapitel 7

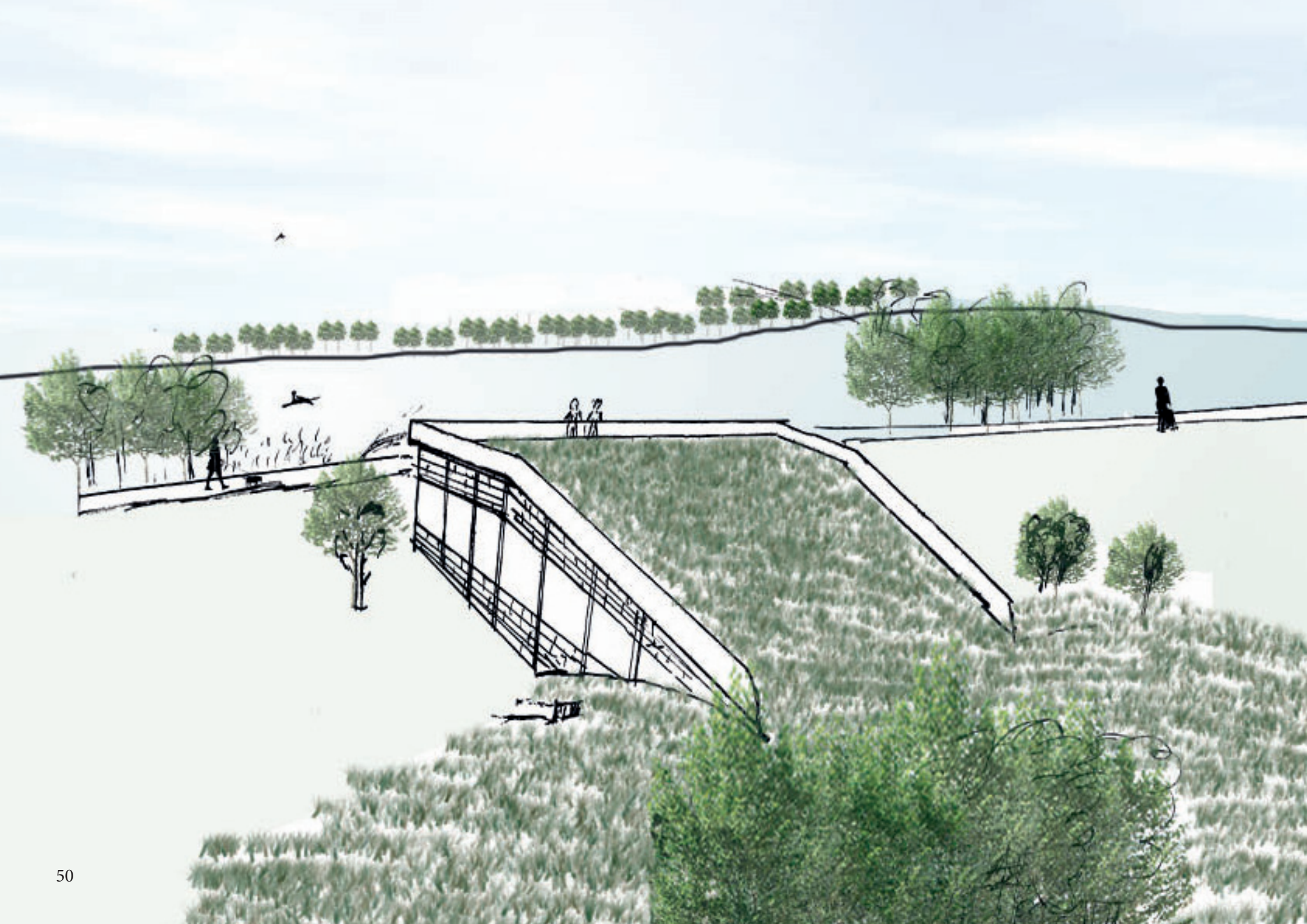
Handlingsplan

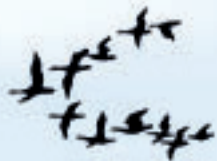
Styrken ved en destination som Det Urbane Naturcenter er, at det bliver gjort lettere at bruge naturen til rekreative aktiviteter for byens borgere. Handlingsplanen præsenterer, hvordan naturcenteret i praksis kan skabe en tættere relation mellem naturen og byen. I handlingsplanen for Det Urbane Naturcenter indgår to dele: en vision og en implementeringsstrategi.

I visionen vil Det Urbane Naturcenters udformning og aktiviteter blive visualiseret med dertilhørende tekst, der understøtter, hvorfor de er relevante. Først præsenteres en plantegning, som viser placeringen af selve naturcenterbygningen, terrassen, fugletårnet, molen og bassinet samt dyrefolden. Derefter følger visualisering af bygningen både indvendig og udvendig samt enkelvis visualiseringer af de nævnte faciliteter. Disse elementer er identificeret og beskrevet på baggrund af det analytiske arbejde.

Anden del af handlingsplanen indebærer en implementeringsstrategi for realiseringen af Det Urbane Naturcenter. Strategien er opdelt i fire faser. Den første er en kommunal prioritering af Det Urbane Naturcenter. Anden fase behandler de lovtekniske forhold, som skal afklares, før naturcenteret kan etableres, samt et bud på fonde som kan søges til finansiering af projektet. Sikring af økonomiske midler betyder nemlig, at en tredje fase kan igangsættes. Her er fokus på udbudsmateriale og en tidlig inddragelse af forskellige fagligheder skal sikre et bæredygtigt byggeri. I fjerde fase behandles naturcenterets driftsmuligheder efter etablering.

V i s i o n e r

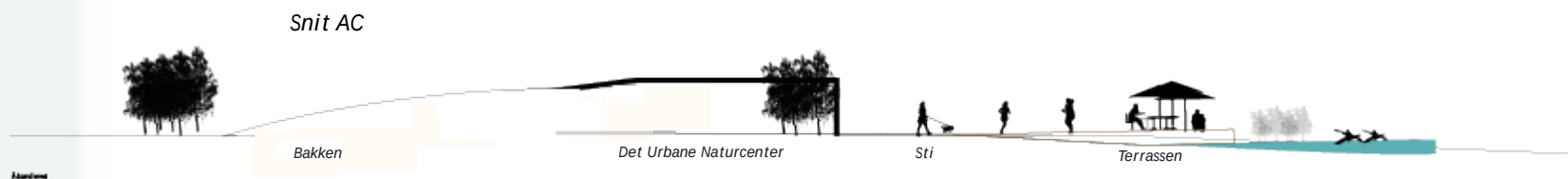

- Leg på tag og nyt image til området
- Bygningen drives af vedvarende energi og dens materialer og udseende fremstår miljøvenligt

■ BYGNING-UDFORMNING

Bløde og hårde trafikanter, der færdes på Åkandevej, kan se ned mod Utterslev Mose og her vil de se den østlige ende af bygningen dukke frem ud af en grøn bakke. Det Urbane Naturcenter skal falde i et med det omkringliggende naturmiljø og klimaskærmen er derfor beklædt med træ, græs og glas. Udformningen og byggeriet af Det Urbane Naturcenter tager dermed højde for, at finde udformning igennem sameksistens med omgivelserne og indpasning i det nære miljø. Dette er både af hensyn til Det Urbane Naturcenters koncept, men også for at vække mindst mulig opsigt i relation til fredningen.

Taget på Det Urbane Naturcenter er et multifunktionelt rekreativt område i den forstand, at det både kan bruges i vinter- og sommerhalvåret. I sommerperioden er taget grønt af græs og der er mulighed for at se udover Utterslev Mose, afholde picnic, nyde vejret og bruge det rekreativt på anden vis. Om vinteren kan taget fungere som kælkebakke for børn, der på den måde kan få en god oplevelse ved naturcenteret i en tidlig alder.

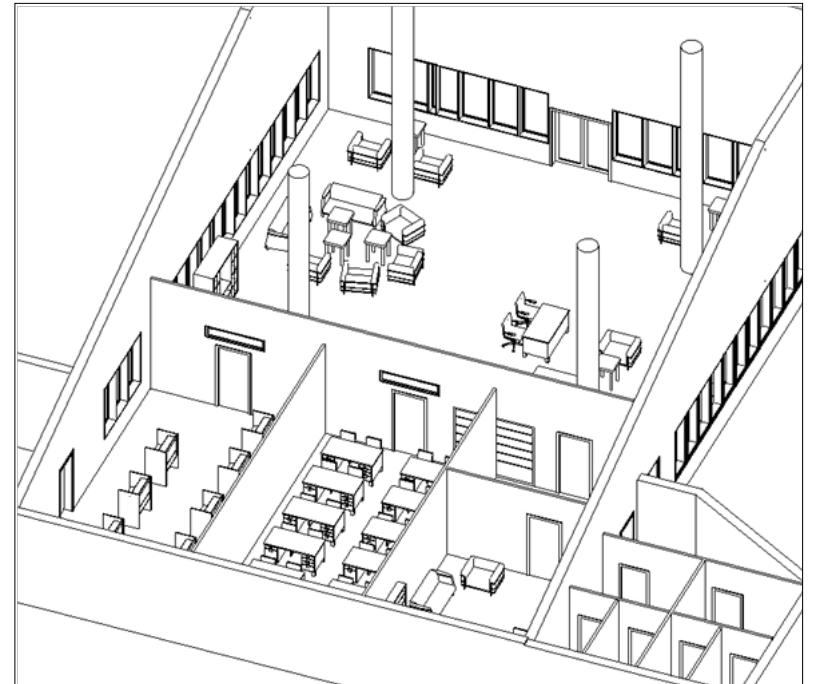
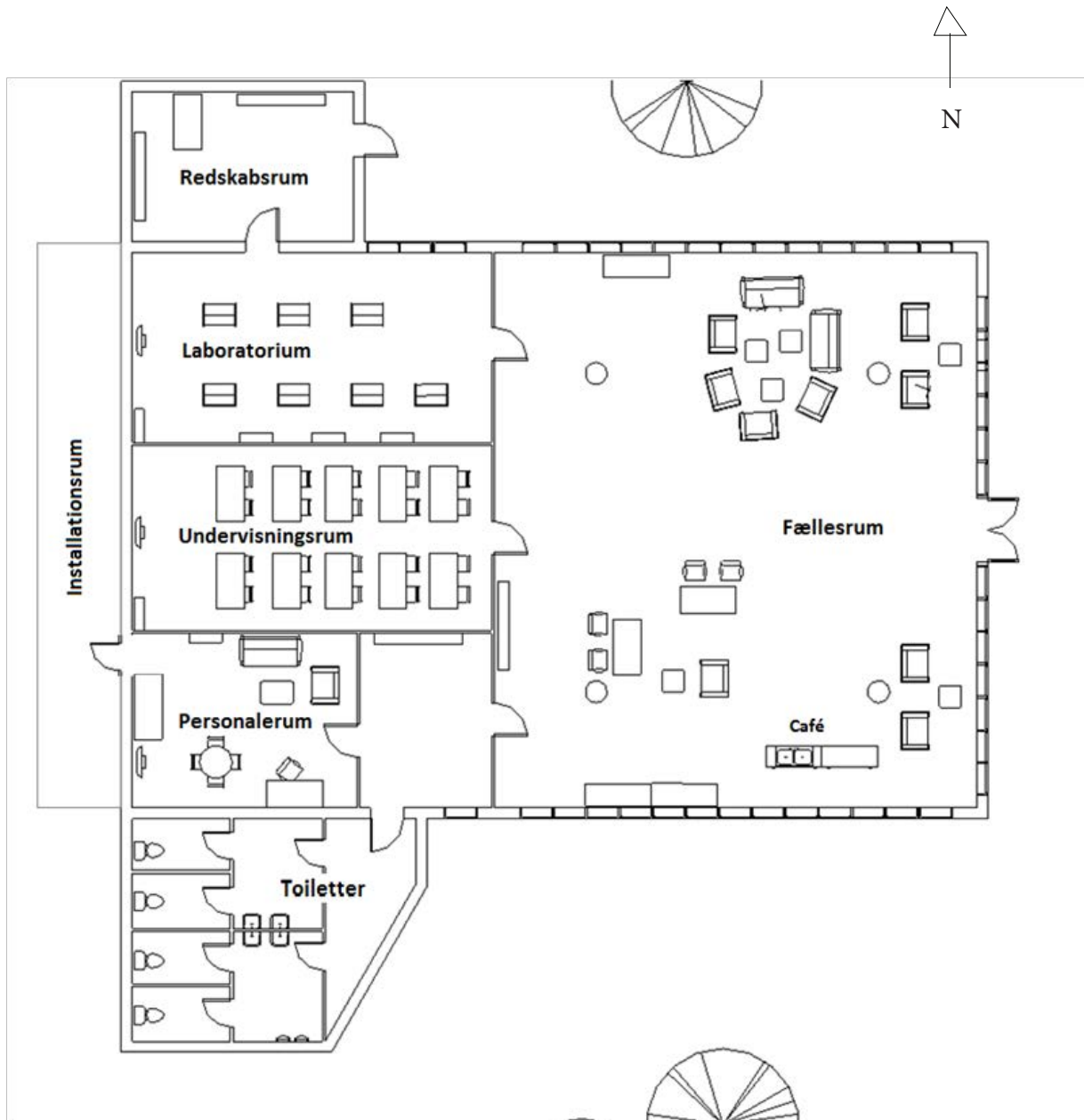

-
- Læring i at drage nytte af naturens vedvarende energikilder
 - Styrke rammen for mødet og iagttagelsen af andre besøgende på Det Urbane Naturcenter

UDENDØRSFACILITETER OG FACADE

Det Urbane Naturcenter fremstår åbent og tilgængeligt for alle for at styrke chancen for social interaktion. Indefra er det muligt at se ud over de fleste aktiviteter, der foregår på naturcenterets udeareal. Herfra kan mennesker iagttage hinanden og chancen for mødet mellem mennesker, der ikke allerede kender hinanden, øges.

I forbindelse med undervisning er der udover det grønne tag installeret solceller, solvarme, et jordvarmeanlæg og en lille vindmølle, så eleverne kan lære om miljøvenlige energikilder. En tavle vil forklare de forskellige vedvarende energiløsningers funktion og produktion. Desuden skal disse energiløsninger kobles op på Det Urbane Naturcenters energiforbrug.

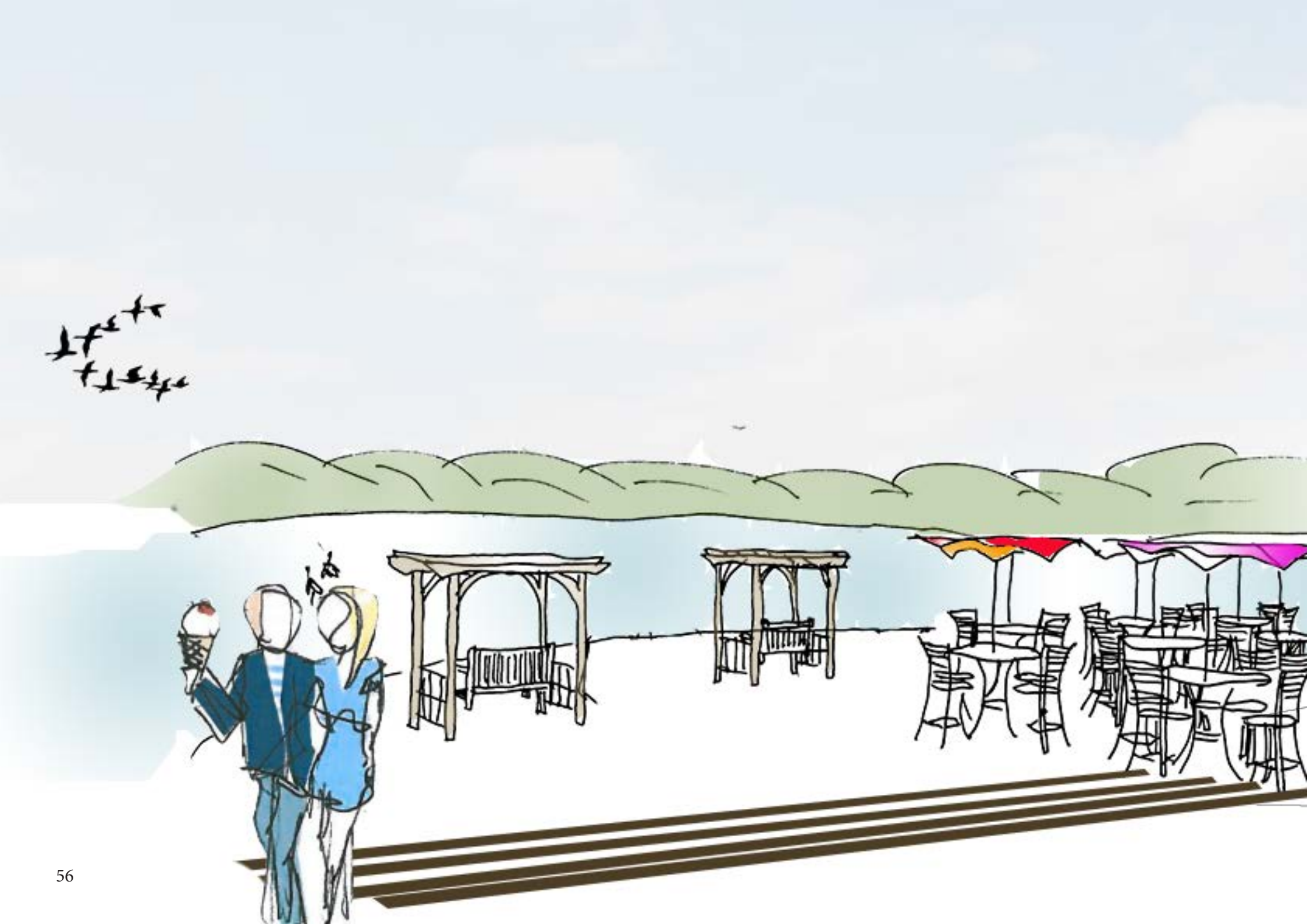
- Åbent for alle samtlige ugens dage
- Undervisning for folkeskoler og gymnasier i undervisningslokalet og laboratoriet
- Mulighed for at mødes i et afslappet miljø i fællesrummet

■ BYGNING - INDE FACILITETER

I hverdagene vil Det Urbane Naturcenters hovedbygning summe af liv. Både undervisningslokalet og laboratoriet fyldes med spørgelystne elever. Fællesrummet giver plads til, at en lærer instruerer sine elever i, hvad de skal oppe ved fugletårnet, molen, dyrefolden eller mosen. Andre besøgende kan købe en kop kaffe, sætte sig i afslapningsområdet og se ud over Utterslev Mose og områdets aktiviteter.

Hensigten med undervisningslokalet og laboratoriet er at tiltrække folkeskoler og gymnasier. Disse lokaler giver mulighed for at arbejde med andre faciliteter og der tages udgangspunkt i den praksisorienterede formidling. Under den nordlige høj findes et redskabsrum, som kan bruges til opbevaring af eksempelvis vaders, net og foder. Redskabsskuret er både tilgængeligt udefra og fra laboratoriet. Under den sydlige høj er der toiletfaciliteter for personale og besøgende.

Det Urbane Naturcenter bygges primært af materialer, der let kan genanvendes i tekniske og biologiske kredsløb. Taget skal bæres af søjler, som er placeret i det store fællesrum og af langsgående stålbjælker, der kan funderes i den nedre del af bakken. Desuden er der gjort plads til nødvendige installationer bag personalerummet.

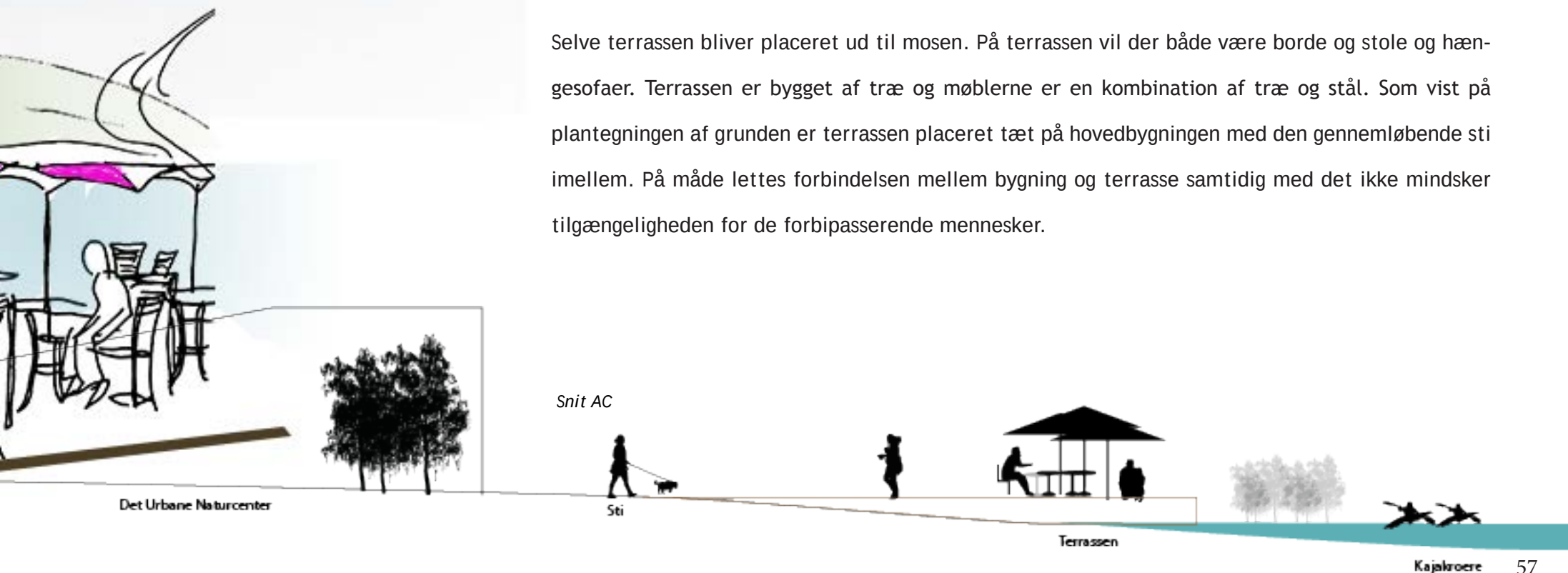

- Terrassen vil være stedet, hvor alle kan mødes og iagttage hinanden
- Der kan skabes nye eller plejes gamle bekendtskaber
- Der kan nydes en kop kaffe og kigges ud over mosen

■ Terrasse

Terrassen på Det Urbane Naturcenter bliver det centrale mødepunkt i sommerperioden, hvor besøgende kan nyde udsigten over Utterslev Mose, mens også motionister og hundeluftere og andre, der kommer forbi ad stien, kan benytte den. Terrassen giver folk, der ikke deltager i konkrete aktiviteter på centeret, mulighed for at anvende naturcenterets tilbud ved eksempelvis at hente kaffe i caféen. Det vil også være muligt at medbringe egne drikkevarer og mad.

Selve terrassen bliver placeret ud til mosen. På terrassen vil der både være borde og stole og hænge-sofaer. Terrassen er bygget af træ og møblerne er en kombination af træ og stål. Som vist på plantegningen af grunden er terrassen placeret tæt på hovedbygningen med den gennemløbende sti imellem. På måde lettes forbindelsen mellem bygning og terrasse samtidig med det ikke mindsker tilgængeligheden for de forbigående mennesker.

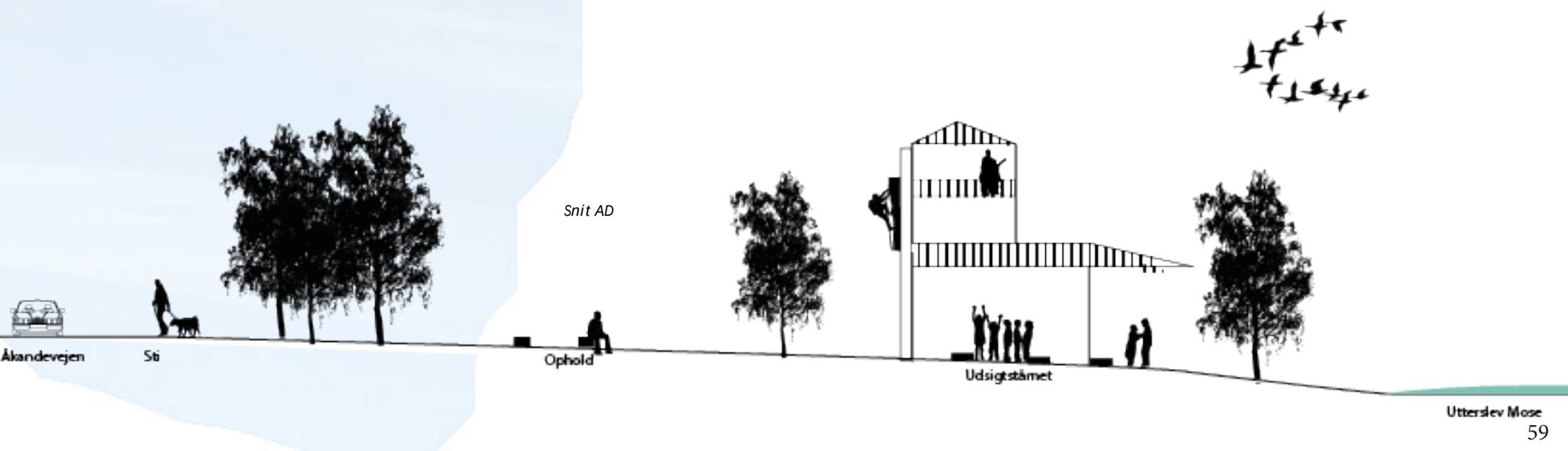

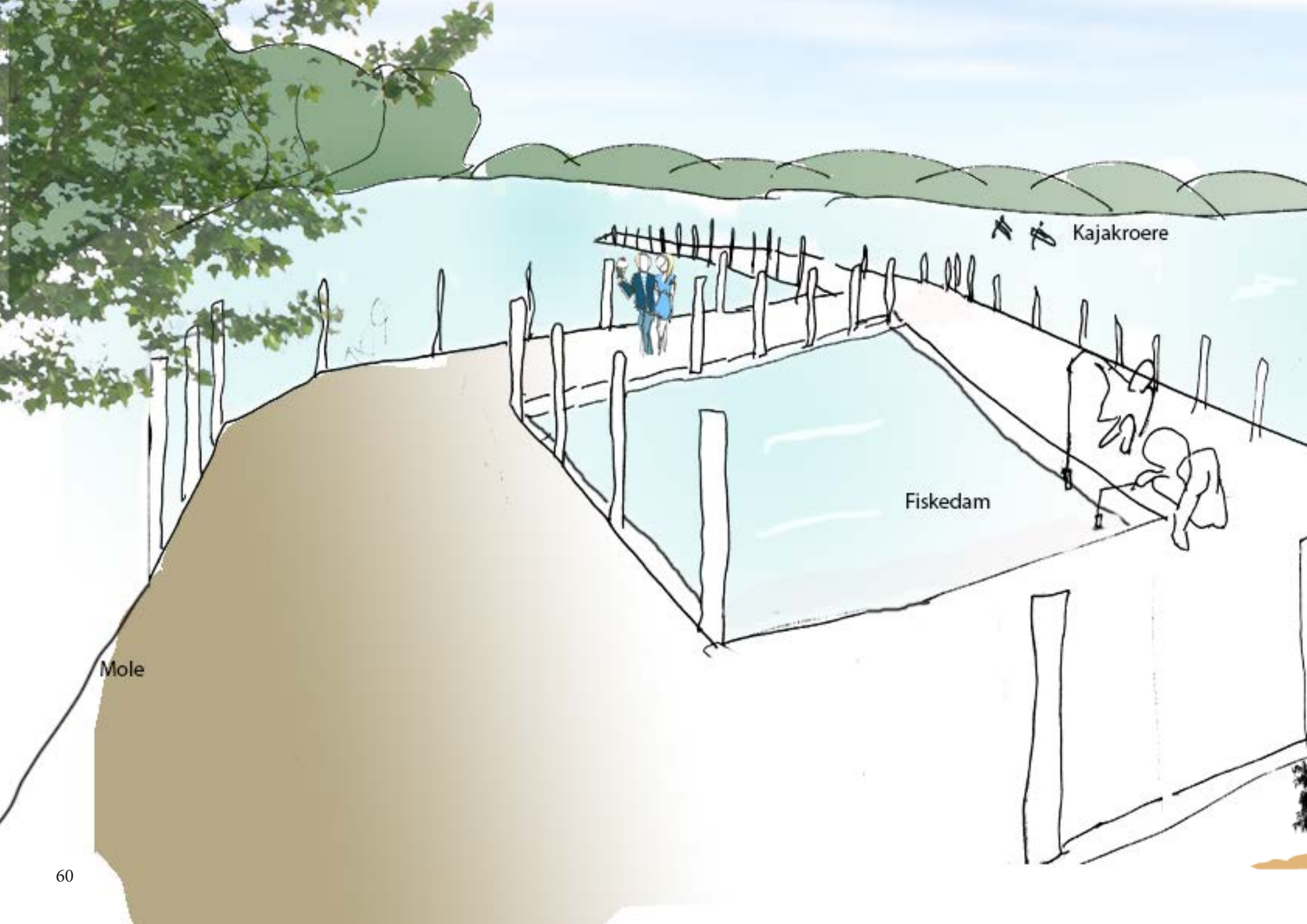

- Der kan afholdes udendørs undervisning i naturen
- Det er muligt at følge livet i Uterslev Mose og dens rige fugleliv
- Det skaber mulighed for udendørs ophold og aktiviteter

■ Fugletårnet

Fugletårnet ved Det Urbane Naturcenter har flere etager. Den øverste etage er en mindre overdækket udkigspost med mulighed for at se på fuglelivet i området. I grundplanen etableres siddepladser, som både kan benyttes til udendørsundervisning og til eksempelvis picnic på andre tidspunkter. Desuden kan der opstilles plancher med information om naturen i tårnets underetage. På siden af tårnet bygges en klatrevæg, som var et element der blev efterspurgt af elever ved workshoppen.

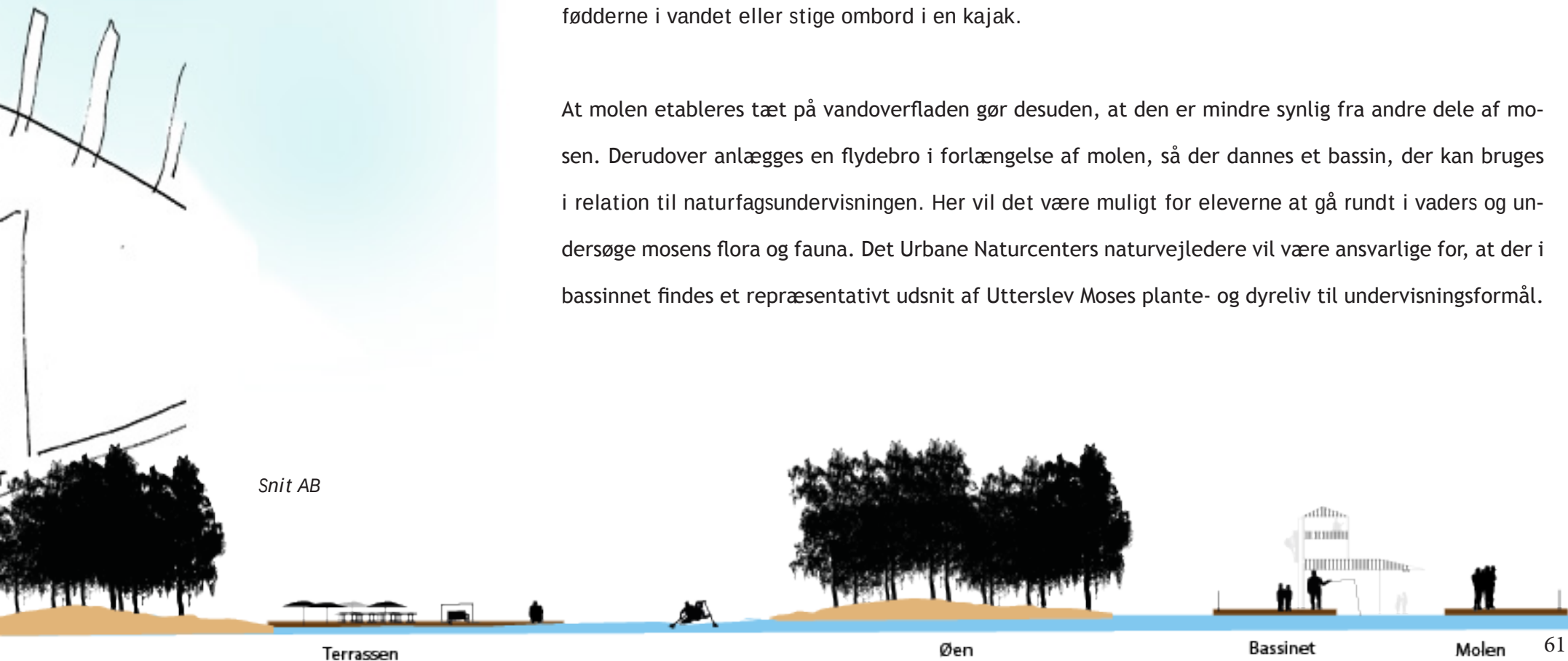

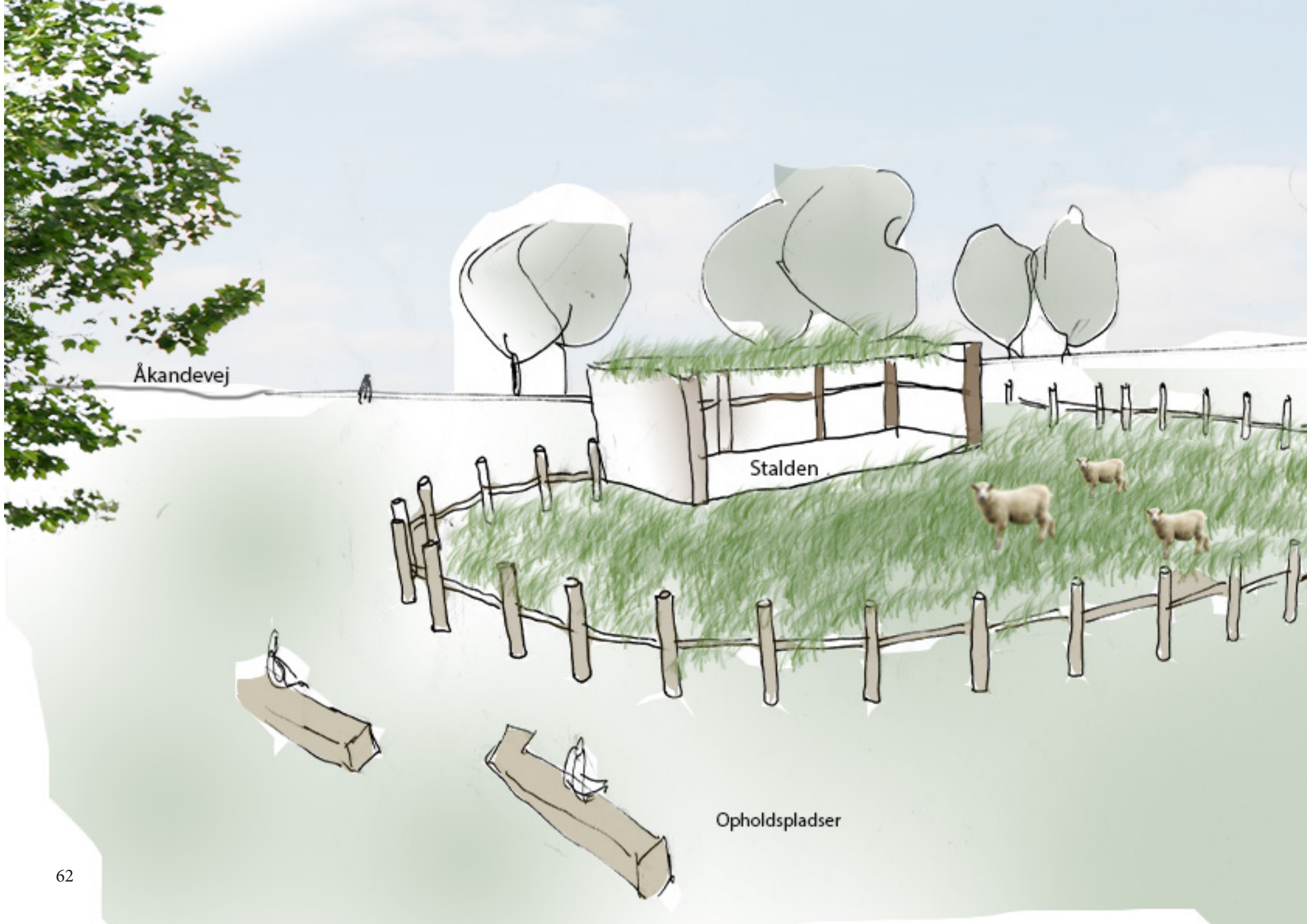
- Mulighed for kano- eller kajakture fra molen ud i Utterslev Mose.
- En tur på molen skal være en mulighed for at komme ud i Utterslev Mose.
- Fiskebassinet skal introducere elever for Utterslev Moses dyreliv.

M o l e - B a s s i n e t

Molen er et vigtigt element, da den skaber adgang til Utterslev Mose. Den understøtter derfor Det Urbane Naturcenters formål om at give byboere naturoplevelser. Molen kan desuden danne rum for det uformelle møde mellem forskellige mennesker eksempelvis gennem fiskeri herfra. Ved udformningen af molen er det valgt, at molen skal løbe tæt på vandoverfladen, hvilket gør det muligt at sidde med fødderne i vandet eller stige ombord i en kajak.

At molen etableres tæt på vandoverfladen gør desuden, at den er mindre synlig fra andre dele af mosen. Derudover anlægges en flydebro i forlængelse af molen, så der dannes et bassin, der kan bruges i relation til naturfagsundervisningen. Her vil det være muligt for eleverne at gå rundt i vaders og undersøge mosens flora og fauna. Det Urbane Naturcenters naturvejledere vil være ansvarlige for, at der i bassinet findes et repræsentativt udsnit af Utterslev Moses plante- og dyreliv til undervisningsformål.

Åkandevej

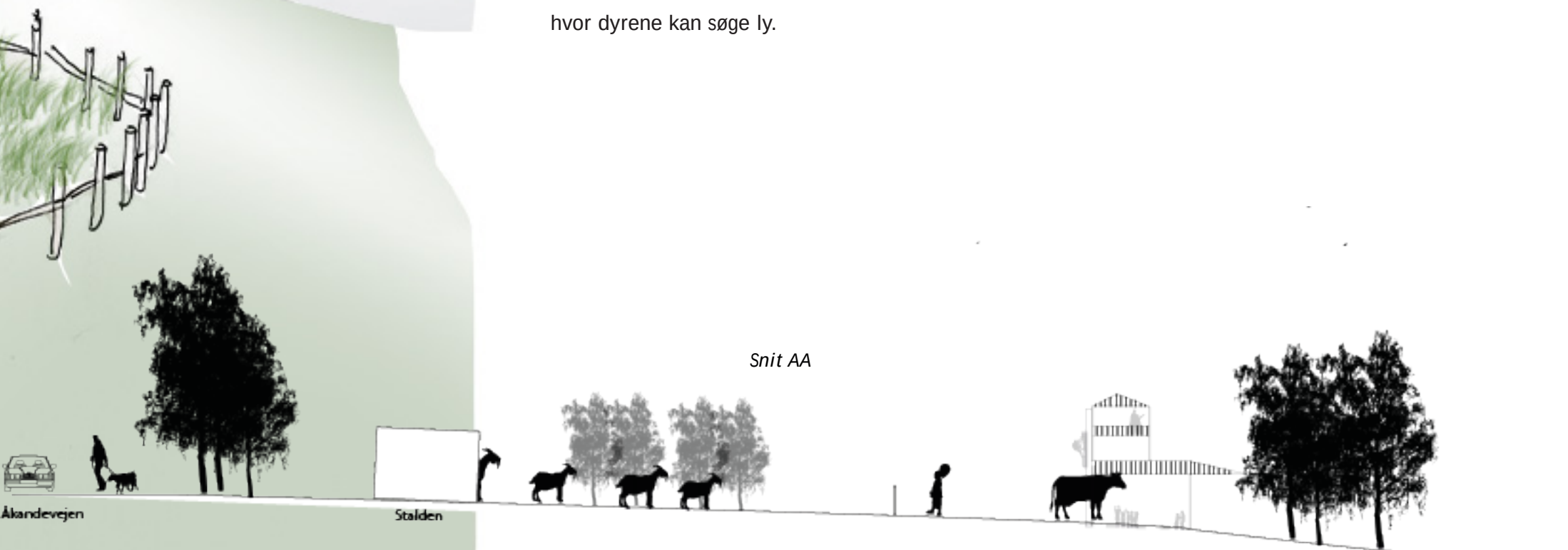
Stalden

Opholdspladser

- En dyrefold kan bruges til biologilundervisning
- Giver ressourcer i form af uld, kød og høslet på arealet
- De besøgende har mulighed for at komme helt tæt på dyrene
- En dyrefold kan skabe liv omkring Det Urbane Naturcenter.

■ Dyrfold

Dyrefolden opfylder to formål, nemlig at bringe naturen tættere på byen og samtidig være et undervisningssted, der viser, hvor uld og kød stammer fra. I den forbindelse kan der afholdes arrangementer med fåreklipning eller slagting af dyr fra folden. Dette skal være med til at åbne nye horisonter hos den enkelte og skabe rammen for en række fællesskabende aktiviteter. Der vil være offentlig adgang til folden, der udformes som en cirkel med en lille overdækning og der placeres både træer og buske, hvor dyrene kan søge ly.

Implementeringsstrategi

I dette afsnit beskrives, hvordan Det Urbane Naturcenter kan blive realiseret. Det er opdelt i fire faser, som vist på figur 7.1 der hver især belyser en fase i realiseringen.

1. Fase

Det er nødvendigt, at kommunen bliver ejer og bygherre, da Det Urbane Naturcenter skal bygges på et offentligt område og fordi projektet henvender sig til offentligheden og offentlige instanser.

Herefter kan der lokalt etableres workshops, som understøtter udarbejdelsen af et endeligt forslag. Det er relevant at gøre på dette tidspunkt, fordi det er muligt at tilpasse det endelige forslag i forhold til borgernes ønsker. Hvis politikerne finder forslaget relevant vil næste fase være at skabe det lovtekniske grundlag for, at naturcenteret kan etableres og hvordan det kan finansieres kommunalt og gennem potentielle fonde.

2. Fase

I denne fase skal det lovtekniske grundlag for Det Urbane Naturcenter afklares. Dette er vigtigt i anden fase, fordi forslaget i projektet er at etablere centeret i et fredet område. Når et fredet område, som det valgte, skal bebygges må det tilpasses fredningen eller fredningen må ophæves. Derfor er selve udformningen og valget af aktiviteter målrettet mod først og fremmest at tilpasse den. Derfor ønskes fredningens formål imødekommet ved at udforme og udføre projektet, så det hænger sammen med omgivelserne og fremstår som et organisk naturcenter. Det Urbane Naturcenter ønskes opbygget i genanvendelige eller let nedbrydelige komponenter og materialer, som stemmer overens med vugge til vugge principperne.

I relation til den første fase er det dog også vigtigt, at Københavns Kommune laver en ny lokalplan for området, som gør det muligt at placere centeret på den valgte grund. I forbindelse med dette skal der afholdes høringer for borgerne. Det er deres lovmæssige ret til at give input og gøre indsigelser mod forslaget.

Processen om ekstern finansiering hos fonde kan også påbegyndes i denne fase, hvor der kan søges hos eksempelvis RealDania fonden, der bl.a. støtter det bæredygtige byggeri, og Nordea Fonden, som bl.a. støtter naturfremmende tiltag.

Når denne fase er gennemgået, skal det politisk besluttes at frigive de økonomiske midler. Dette er grundlaget for udarbejdelse af udbudsmateriale og byggeri.

3. Fase

Finansieringen vil være en kombination af kommunale midler og eventuelle fondsbevillinger. Disse bliver frigivet på baggrund af et færdigt projektforslag. Efter vedtagelse af projektet, udformes udbudsmaterialet og byggetilladelsen anskaffes. I den anledning lægges vægt på et tværfagligt offentlig-privat samarbejde mellem Københavns Kommune og eksempelvis arkitekter, ingeniører, entreprenører, anlægsgartnere og landinspektører. Denne proces skal følge en Bygnings Informations Modellerung, der gør det muligt for de involverede parter at arbejde i samme digitale model og være med i hele byggeprocessen (Eastman et al. 2011). Strategien effektiviserer designfasen, byggeprocessen og driften. Når byggeriet er gennemført er næste fase driften af centeret. I analysen og visionen er det belyst, hvorledes konkrete forslag til aktiviteter kan samle besøgende.

4. Fase

På Det Urbane Naturcenteret skal der være flere typer personale. Dette gør det muligt at have

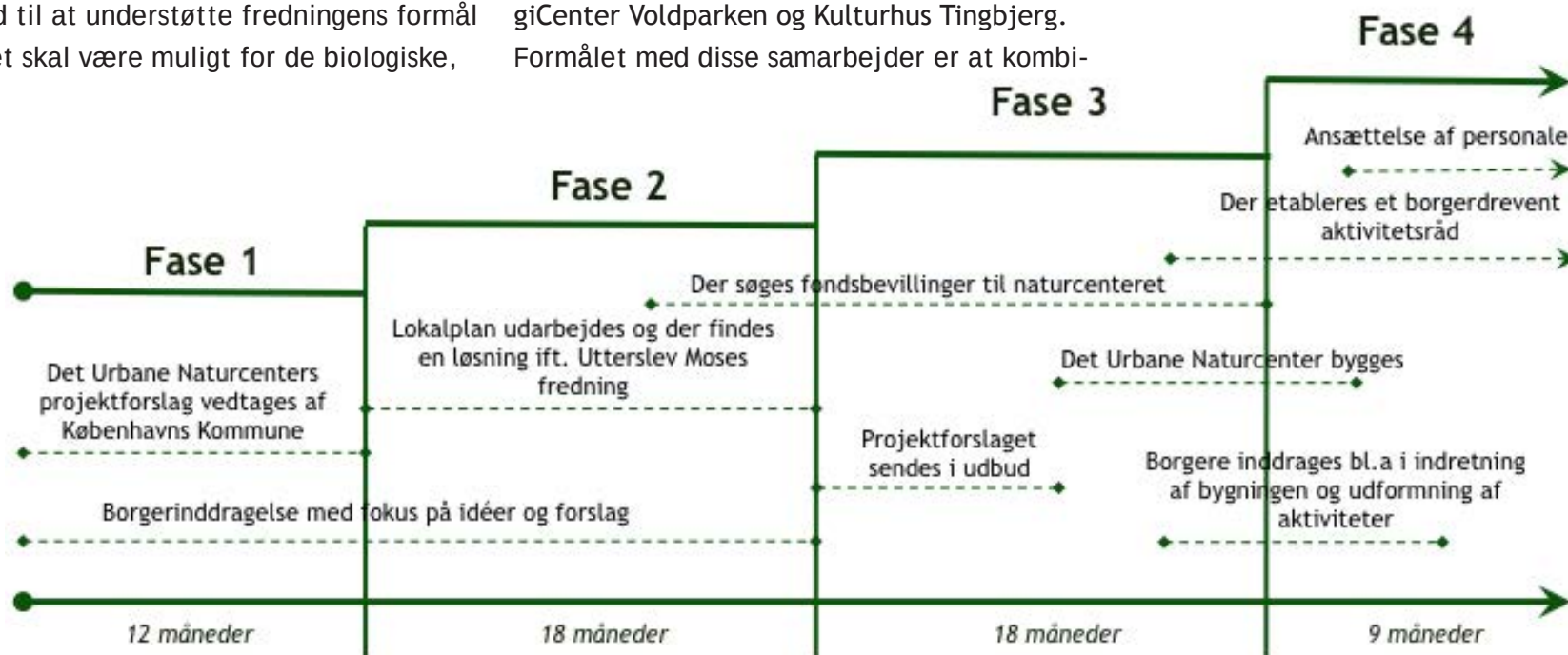
forskellige fokus på formidlingen af naturen. Desuden skal naturcenteret være i stand til at tiltrække borgere, der ikke normalt kommer i naturen. Derfor skal medarbejderne på centeret ikke blot være naturvejledere, men også pædagoger og lokale, som kan imødekomme særlige sociale eller lokale krav. Derudover skal der være medarbejdere, som kan varetage vedligehold af bygninger, faciliteter og udeområdet. Medarbejderne og aktiviteterne på naturcenteret skal blandt andet varetage en naturstøttende funktion. Den har til formål at skabe bedre forhold for dyre- og plantelivet ved og i Utterslev Mose. Endvidere skal det være med til at understøtte fredningens formål om, at det skal være muligt for de biologiske,

landskabelige og rekreative værdier i området at blive forbedret.

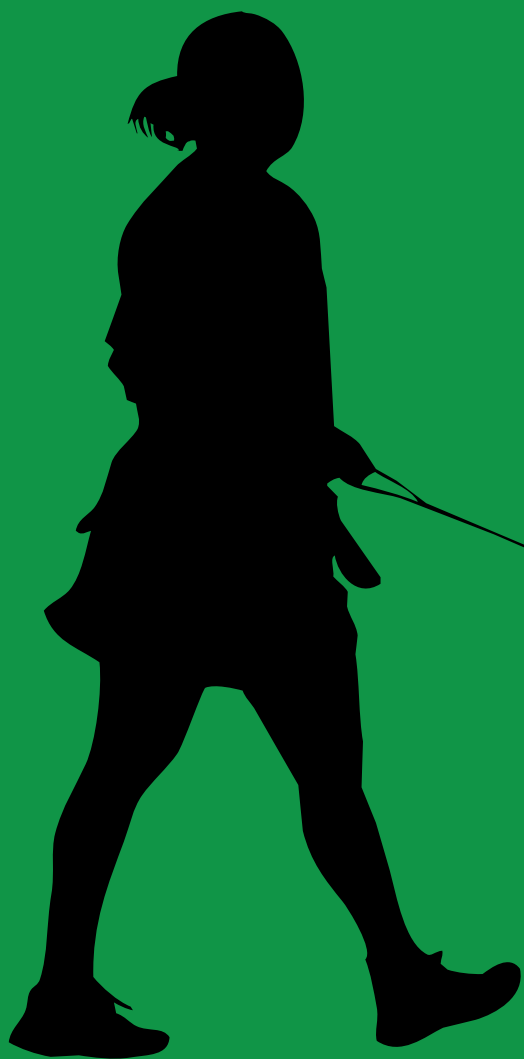
På centeret skal der også etableres et aktivitetsråd, som er lokalt forankret. Dets formål er at skabe basis for lokale arrangementer, som inddrager centerets faciliteter ved hjælp af en kombination af lokale såvel som medarbejderressourcer. Dette kan både være i form af endags begivenheder og faste aktiviteter. Disse kan eksempelvis etableres i samarbejde med Red Barnets familieklubber eller Mosens Venner, der blandt andet arbejder med naturpleje. Der bør derudover etableres samarbejde med EnergiCenter Voldparken og Kulturhus Tingbjerg. Formålet med disse samarbejder er at kombi-

nere ressourcerne de tre steder. Skolernes brug af centeret er specielt relevant i relation til de faciliteter, som vil adskille sig fra skolernes egne. For yderligere at gøre dette let tilgængeligt for den enkelte skoleklasse skal der være et bookingsystem til de forskellige faciliteter, så det er muligt for skolerne at flytte undervisningsmoduler til centeret.

Det er i forslagene til visionen og implementeringsstrategien for Det Urbane Naturcenter vist, hvordan det kan være med til at fremhæve kvaliteterne i området og styrke den sociale interaktion.

7.1 Strategiske faser

Kapitel 8

■ Konklusion

Det Urbane Naturcenter adskiller sig fra andre naturcentre ved kombinationen af at være naturformidlende og samtidig være socialt inkluderende. Dette aspekt kan retfærdiggøres med begrebet urban natur, der i projektet er defineret som natur i byen, der skaber rum til social interaktion. Derfor indtænkes det menneskelige perspektiv i udformningen af naturcenteret, særligt i relation til projektområdets socialt udsatte boligområder.

Det er desuden vist, at interessen for den særegne natur i københavnsområdet er stor. Derfor har et naturcenter, der vil fremhæve Utterslev Moses unikke kvaliteter, et potentiale, der strækker længere end til projektområdets beboere. Dermed kan det blive et tilbud, som mange vil sætte pris på. For at imødekomme disse krav er der derfor væsentlige overvejelser forbundet med en placering af Det Urbane Naturcenter. For det første må det placeres tæt på naturen, for at understøtte det naturformidlende fokus. For det andet må placeringen være let tilgængelig og fremstå åben for alle, hvilket leder til et tredje krav om neutralitet. Det tredje krav betyder nemlig, at naturcenteret ikke forbindes til et bestemt distrikt, men derimod bliver en uafhængig destination i projektområdet. Denne lokalitet er gennem projektet identificeret ved siden af Utterslev Mose.

Det er dog klart, at den målgruppe, der er sværest at inkludere i projektet, er de socialt udsatte, mens det, baseret på de empiriske resultater, antages, at de ressourcestærke allerede efterspørger denne type destination. For at imødekomme det sociale aspekt må naturcenterets faciliteter allerede i planlægningsfasen målrettes dette særlige behov, mens den brede gruppe af gæster kan medføre en forøgelse af den sociale kapital særligt hos besøgende fra projektområdet. De besøgende kan dermed få udvidet deres sociale netværk, hvilket her understøttes af Bourdieu, der anser størrelsen af det sociale netværk som et udtryk for den enkeltes sociale kapital. Denne kan øges ved, at Det Urbane Naturcenter skaber rammerne for den sociale interaktion. Putnam karakteriserer denne form for socialt netværk som bridging, hvilket betyder, de er udadvendte og løse, og

består af mennesker fra flere sociale lag. Som følge af disse effekter kan Det Urbane Naturcenter altså løfte området socialt. I den forbindelse inddrages også Sennetts argument om mødet med det fremmede, der i sig selv er en vigtig del af menneskes opbygning af tolerance overfor andre. Styrkelsen af disse sociale elementer kan eksempelvis ske gennem de aktiviteter, som naturcenteret tilbyder.

Det Urbane Naturcenter skal nemlig med lange åbningstider og brede aktivitetstilbud ramme en bred menneskeskare og skabe rammerne både for opbyggelsen af bridging netværk og mødet mellem fremmede. Disse vil sjældent føre til andet end en uforpligtende samtale eller blot en iagttagelse af et andet menneske, men vil øge begge parter gensidige tolerance. Naturcenteret kan derfor gennem de naturrelaterede aktiviteter styrke den sociale interaktion mellem projektområdets beboere og andre besøgende.

Det naturformidlende aspekt af Det Urbane Naturcenter skal implementeres med mulighed for naturfagsundervisning på alle niveauer. Elevernes naturfagsviden vil styrkes gennem den praksisorienterede undervisning, og naturcenterets faciliteter bør være let tilgængelige for de forskellige underviserer i denne relation. Desuden vil dette være en motivationsfaktor og engagere underviserne. Disse formidlingsaspekter er også analytisk understøttet gennem projektet.

På baggrund af analyser og empiri konkluderes det derfor, at den urbane natur kan skabe rammerne for social forandring. Denne vision er fremlagt i den strategiske handlingsplan. En succesfuld implementering kræver, at der samarbejdes på tværs og i samspil med borgerne i projektområdet. De skal høres og inddrages i projektets indledende faser, da dette vil bidrage med en form for ejerskab og tidlig tilknytning til naturcenteret. En socialt inkluderende strategi må derfor danne baggrund for den endelige udformning af Det Urbane Naturcenter.

Litteraturliste

- Apropos Kommunikation* 2013. Belbin, Meredith (teamroller). Besøgt d. 5. januar 2014. <http://www.amo-uddannelse.dk/cm231/>
- Brønshøj-Husum Lokaludvalg* 2013. På vej mod et urbant naturhus i Husum - Lokaludvalgets visionsoplæg.
- Bourdieu, P.* 1986. The Forms of Capital. Oversat af Richard Nice, kapitel 9 i John G. Richardson (ed.), *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*. Greenwood Press, Westport, CN
- Brown, C. & Grant, M.* 2005. Biodiversity and Human Health: What Role for Nature in Healthy Urban Planning? *Built environment*, 31 (4), s. 326-338
- COBE* 2013. Nyt kulturhus i Tingbjerg. Besøgt 14. januar 2014. http://www.tingbjergforum.dk/sites/default/files/Nyt%20kulturhus%20i%20Tingbjerg.%20COBEs%20folder_SMALL.pdf
- Juul, H.* 2009. Byens Rum 2 - Det kendte i det fremmede. Juul Frost Arkitekter, København
- Danmarks Miljøundersøgelser (DMU)* 2011. Bynaturen i hverdagslivet. Rapport fra DMU nr. 814 s. 36-38.
- Eastman, C., Teicholz, P., Sacks, R. & Liston, K.* 2011. *BIM Handbook: A Guide to Building Information Modeling for Owners, Managers, Designers, Engineers, and Contractors*.
- EnergiCenter Voldparken* 2013. Besøgt d. 9. januar 2014. <http://www.energicentervoldparken.dk/>
- Fredningsnævnet* 2000. Kendelse om fredning af Utterslev Mose m.v. Afgørelse 07936.00. København
- Knudsen, B., Florida, R. & Rousseau, D.* 2007. Bridging and Bonding: A Multidimensional Approach to Regional Social Capital. Literature Review.
- Københavns Kommune* 2004. Areal og inddeling - A1. Besøgt d. 6. januar 2014. <http://www.kk.dk/~media/37F103D1A44A49C9A4C19E54829A5B1C.ashx>
- Københavns Kommune* 2011. Husum for alle. Helhedsplan for AAB afdeling 38, AAB afdeling 80, FSB Husumgård, FSB Voldparken Husum 2012-2016. AAB og FSB
- Københavns Kommune* 2012. Helhedsplan for Tingbjerg Medio 2012 til medio 2016.

- Københavns Kommune* 2013. Utterslev Mose Besøgt den 10. januar 2014. <http://www.kk.dk/da/brugbyen/brug-steder-i-byen/groenne-omraader/parker/broenshoej-husum/utterslev-mose>
- Ministeriet for Flygtninge, Indvandre og Integration* 2009. Beboersammensætning i Tingbjerg Sogn. Besøgt d. 9. januar 2014. <http://www.ft.dk/samling/20091/almDEL/kiu/spm/7/svar/666858/765808.pdf>
- Putnam, R. D.* 1993. Making democracy work. Civic traditions in modern Italy. Princeton University Press
- Putnam, R. D.* 2002. Democracies in Flux - The Evolution of Social Capital in Contemporary Society. Oxford University Press, Oxford.
- Stahlschmidt, P.* 2001. Metoder til landskabsanalyse - kortlægning af stedets karakter og potentiale. Forlaget Grønt Miljø.
- Sehested, K.* 2003. Nye Planlæggerroller i Byens Netværksstyring. I Sehested, Karina (red) Bypolitik mellem Hierarki og Netværk, Akademisk Forlag, s.165-198.
- Sennett, Richard.* 1976. The Fall of Public Man Syndics of the Cambridge Press, London
- Siisiäinen, M.* 2000. Two Concepts of Social Capital: Bourdieu vs. Putnam. WP. University of Jyväskylä
- Undervisningsministeriet* 2013. Hvad er Ny Nordisk Skole?. Besøgt d. 10. januar 2014. <http://nynordiskskole.dk/Om-Ny-Nordisk-Skole/Hvad-er-Ny-Nordisk-Skole>
- Urban Ecology Center* 2013. About us: Mission Statement. Besøgt d. 11. december 2013. <http://urbanecologycenter.org/about-us/mission.html>
- Van den Berg, A., Hartig, T. & Staats, H.* 2007. Preference for Nature in Urbanized Societies: Stress, Restoration, and the Pursuit of Sustainability, Journal of Social Issues, Vol. 63, Nr. 1, s. 79- 96

